

Kennisbijeenkomst Infraroodverwarming bij woningen met een kleine warmtevraag

5 juni 2024

Remco van der Linden
Directeur Techniek en Markt
Techniek Nederland

Bas Sprekrijse
Voorzitter
IG Infrarood en European Infrared
Heating Association

Welkom

Programma

5 juni 2024

Wat is infrarood verwarming en hoe werkt het?

Walid Atmar – IG Infrarood

Optimalisatie Comfort en Energieprestatie: Herschel

Gerard de Leede, project Herschel, Solarge

Evaluatie van infrarood panelen in de praktijk

Pieter Lapre, IG Infrarood

Pauze 10.40-10.50u

Ervaringen Woningcorporatie met energielabels en infraroodverwarming

Chris Theuws, Woningstichting Zeeuwsland

Infrarood verwarming in modulaire bouw

Mark van de Ven, Modulair Nederland

Installatiepraktijk infraroodverwarming

Bart-Jan van Alebeek, Enirgy

IR-Verwarming

Kansen, uitdagingen en bouwregelgeving

Harm Valk, Nieman Raadgevende Ingenieurs

Lunch 12.30u

Wat is infrarood verwarming?

Walid Atmar
IG Infrarood

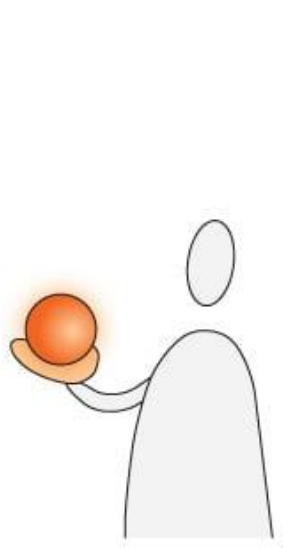
Meten is weten

Branchevereniging voor fabrikanten, leveranciers en dienstverlenende organisaties op gebied van infrarood verwarmingssystemen. Samen met onze leden geven wij objectieve en gefundeerde informatie over infraroodverwarming en ontwikkelen wij kwaliteitsstandaarden.

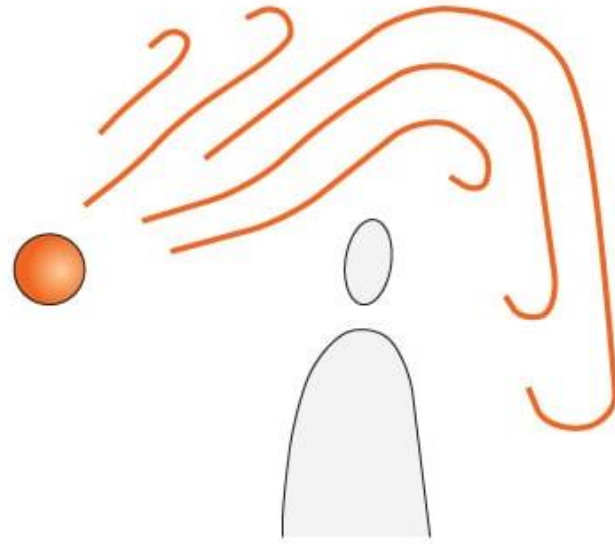

Wat is infrarood verwarming?

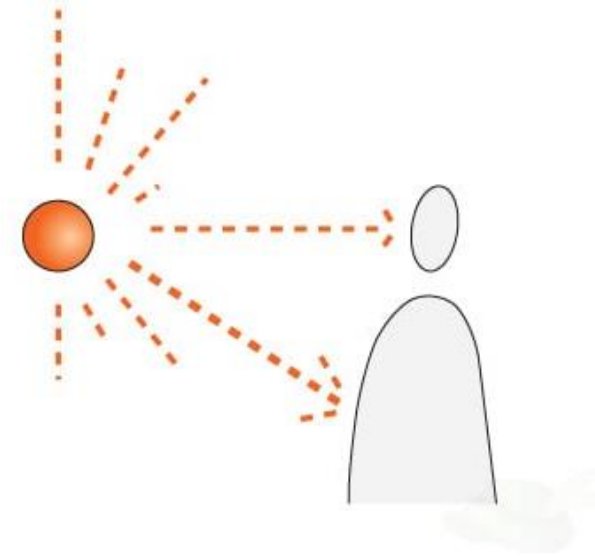
Principes warmteoverdracht

Conductie

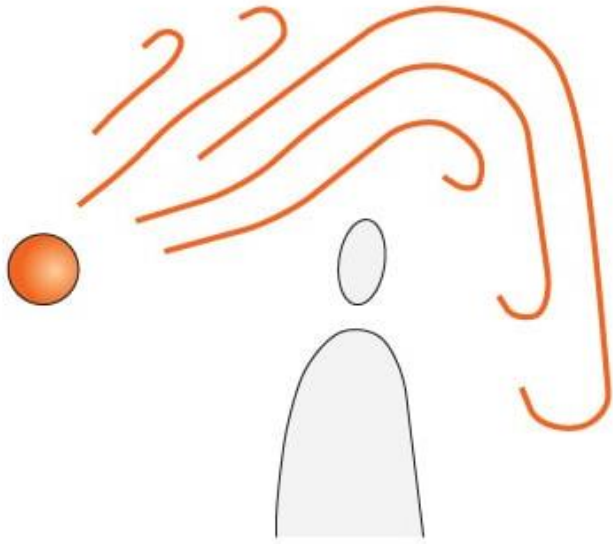
Convectie

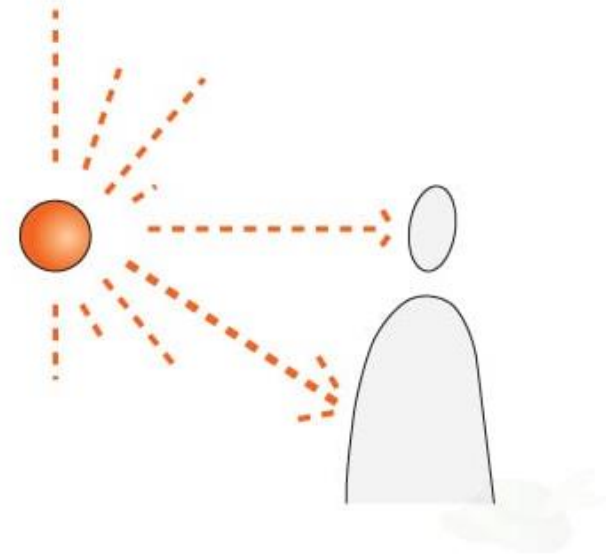
Straling

Wat is infrarood verwarming?

Principes warmteoverdracht

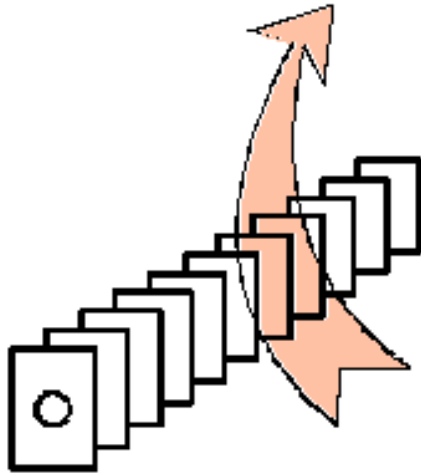
Convectie

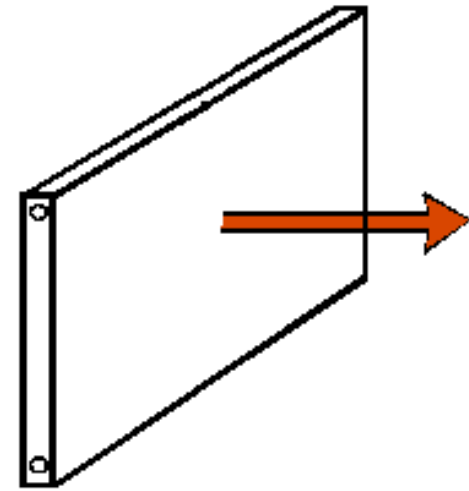
Straling

Wat is infrarood verwarming?

Principes warmteoverdracht

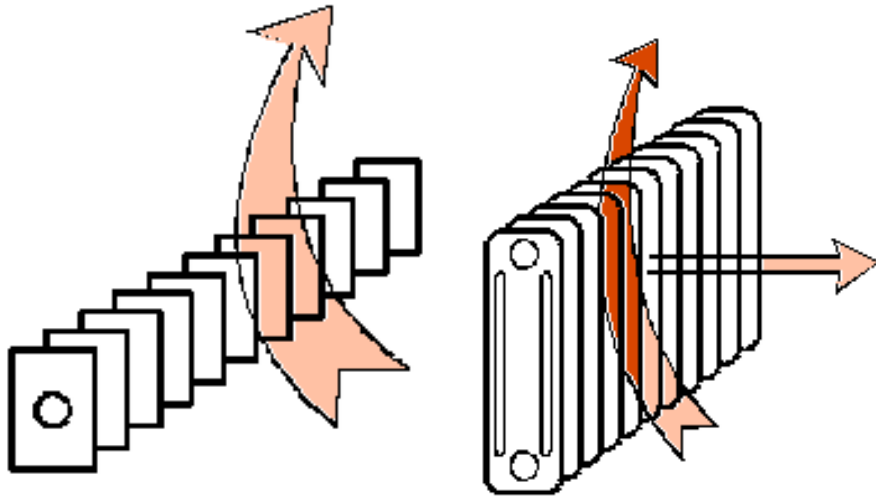
Convectie

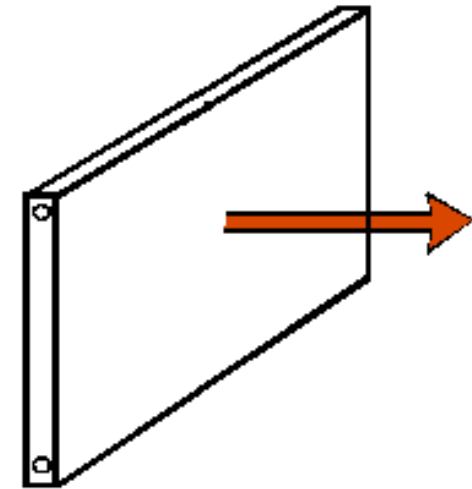
Straling

Wat is infrarood verwarming?

Principes warmteoverdracht

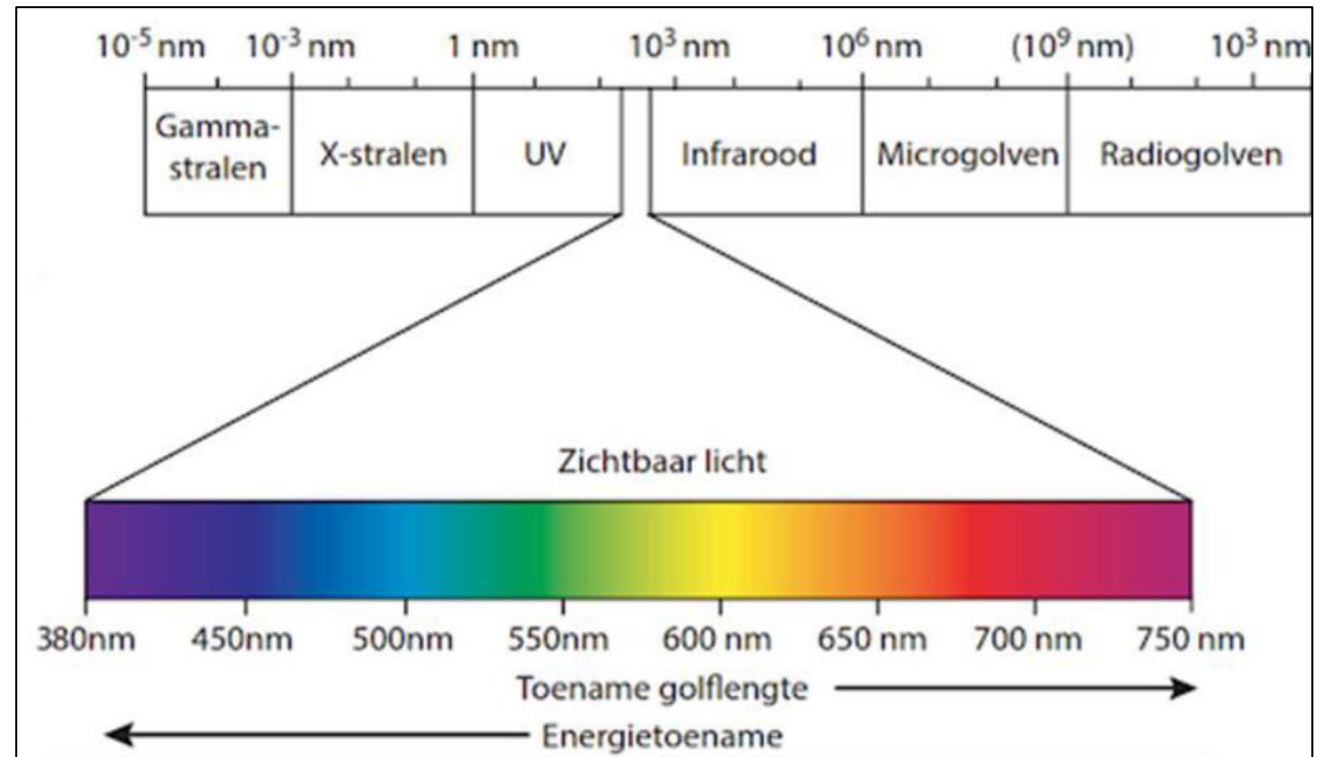
Convectie

Straling

Wat is infrarood verwarming?

- Fysisch is infrarood een elektromagnetische golf die zich onder het rode deel van het lichtspectrum bevindt, vanaf een golflengte van 750 nm
- Als infraroodstraling met onze huid in contact komt, ervaren we dat als warmte. Dit effect kan bij verwarming worden toegepast.

Wat is infrarood verwarming?

Korte golf

Lange golf

Infrarood verwarming werkt écht anders

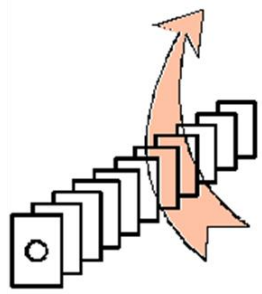

- Infraroodverwarming levert comfort met warmtestraling
- Directe warmtestraling verwarmt direct het lichaam en levert daarmee comfort
- Directe warmtestraling verwarmt ook objecten
- Door directe warmtestraling van objecten, verhoogt de oppervlakte temperatuur van objecten (wanden, vloeren, meubels etc.)
- Daardoor ontstaat een indirecte opwarming van de lucht
- Infrarood verwarming slaat in principe de lucht over
- Infrarood panelen zijn de meest effectieve vorm van infrarood verwarming

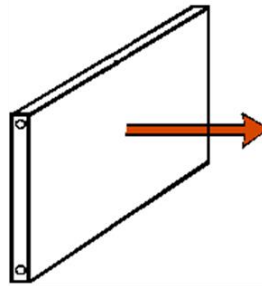
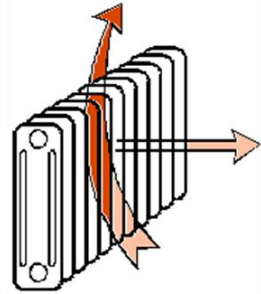
De energetische werking en voordelen van dit verwarmingsmechanisme komen ruim aan bod bij de kennisbijeenkomst

Wat zijn infrarood panelen

Convectie

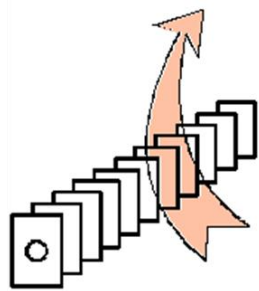

Straling

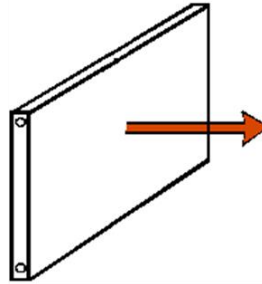
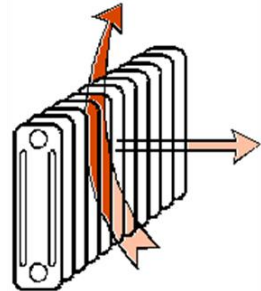
Infrarood panelen zijn vlakke panelen die warme staling afgeven

Wat zijn infrarood panelen

Convectie

Straling

Infrarood panelen zijn vlakke panelen die warme staling afgeven

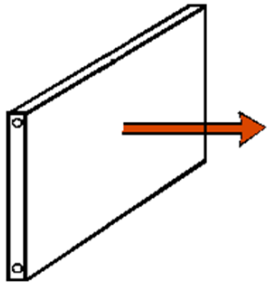

IEC 60675-3: Elektrische directe ruimteverwarming voor huishoudelijk gebruik - Methoden voor het meten van de prestaties Deel 3: Aanvullende bepalingen voor het meten van de stralingsefficiëntie

Stralingsefficiency $\geq 40\%$ = infrarood

Wat zijn infrarood panelen?

Infrarood paneel

Infrarood panelen zijn vlakke panelen die warme staling afgeven

IEC 60675-3: Elektrische directe ruimteverwarming voor huishoudelijk gebruik - Methoden voor het meten van de prestaties Deel 3: Aanvullende bepalingen voor het meten van de stralingsefficiëntie

Stralingsefficiëntie $\geq 40\%$ = infrarood

Wat zijn infrarood panelen?

Alle Bestsellers Cadeau-ideeën Aanbiedingen Prime - Jouw Amazon.nl Kindle-boeken Cadeaubonnen Klantenservice Verkopen

Resultaten
Lees meer over deze resultaten. Prijs en andere details kunnen variëren op basis van de maat en kleur van het product.

infrarood verwarming paneel, elektrisch, met thermostaat, 600-1200 W, wandverwarming... 2,1 ★★★★★ (2) €249,00 Ontvang het woensdag 20 sep. - donderdag 21 sep. GRATIS verzending	infrarood verwarming paneel, elektrisch, met thermostaat, 1000-1200 W, verticaal design, wandverwarming... €369,00 Ontvang het woensdag 20 sep. - donderdag 21 sep. GRATIS verzending	infrarood verwarming paneel, elektrisch, met thermostaat, 600-1200 W, wandverwarming... €299,00 Ontvang het woensdag 20 sep. - donderdag 21 sep. GRATIS verzending	verwarming paneel, elektrisch, met thermostaat, 1000-1200 W, verticaal design, wandverwarming... €369,00 Ontvang het woensdag 20 sep. - donderdag 21 sep. GRATIS verzending	infraroodverwarming energiebesparend infrarood staand & wandmontage elektrische verwarming 550 W met... 4,0 ★★★★★ (121) €141,80 Ontvang het donderdag 21 sep. - zaterdag 23 sep. € 2,90 verzendkosten
infraroodverwarming elektrische verwarming (nieuwste technologie) plafond verwarmingspaneel radiator... 4,3 ★★★★★ (71) €50,90 prime Ontvang het woensdag 20 sep. Gratis bezorging door Amazon	51x100cm infrarood paneel elektrische verwarming mobiele verwarmingspaneel 4,2 ★★★★★ (80) €49,90 Ontvang het donderdag 21 sep. - vrijdag 22 sep. € 6,90 verzendkosten	infraroodverwarming 800 watt met TÜV, dubbele oververhittingsbeveiliging, radiator voor 1 - 29 m², inclusief... 4,3 ★★★★★ (1,5K+) €199,90 Ontvang het donderdag 21 sep. - dinsdag 26 sep. € 15,90 verzendkosten	Verwarmingspaneel, infrarood wandverwarming, 50 x 60 cm 4,0 ★★★★★ (1,55) €41,99 Ontvang het zaterdag 23 sep. - woensdag 27 sep. € 8,99 verzendkosten	Infraroodverwarming 700w, Infrarood Stralingsverwarming Plaat Radiator Verwarmingspaneel, Infrarood Straling Wandmontage... 4,2 ★★★★★ (81) €109,00 prime Ontvang het donderdag 21 sep. Gratis bezorging door Amazon Nog slechts 1 op voorraad.

- Grote diversiteit aan producten zijn beschikbaar
- Onduidelijk over welke certificering ze beschikken
- Onduidelijk of het daadwerkelijk infrarood verwarming is

Oplossing: Quality Label Infrared

1. Getest conform IEC60675-3, met stralingsefficiency $\geq 40\%$

2. CE Gecertificeerd

3. Kwaliteitscontrole productie door geaccrediteerd bureau

4. EcoDesign Efficiency Factor $> 38\%$

PEUTZ

Binnenklimaattechniek

Hét kennisplatform voor de professional die te maken heeft met binnenklimaatinstallaties

Onderzoek “Herschel”: Harnessing Effective Radiation Solutions with Comfortable Heated Energy Levels

Gerard de Leede

Even voorstellen

Gerard de Leede

Waarom?

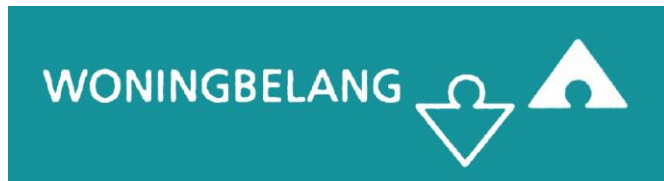
- Klimaatakkoord : CO₂ in 2050 naar nul
- 9% van totale uitstoot : verwarming op basis van fossielgas
- Diverse duurzame verwarmingsoplossingen beschikbaar zoals een (hybride)warmtepomp
- Deze toepassingen kennis technisch-economische uitdaging, waardoor ze niet in alle situaties kunnen worden toegepast
- Er is behoefte aan all-electric alternatieven of aanvullingen

Is infrarood verwarming geschikt als hoofdverwarming?

Consortium “Herschel”

Partners

In opdracht van

Werkpaketten

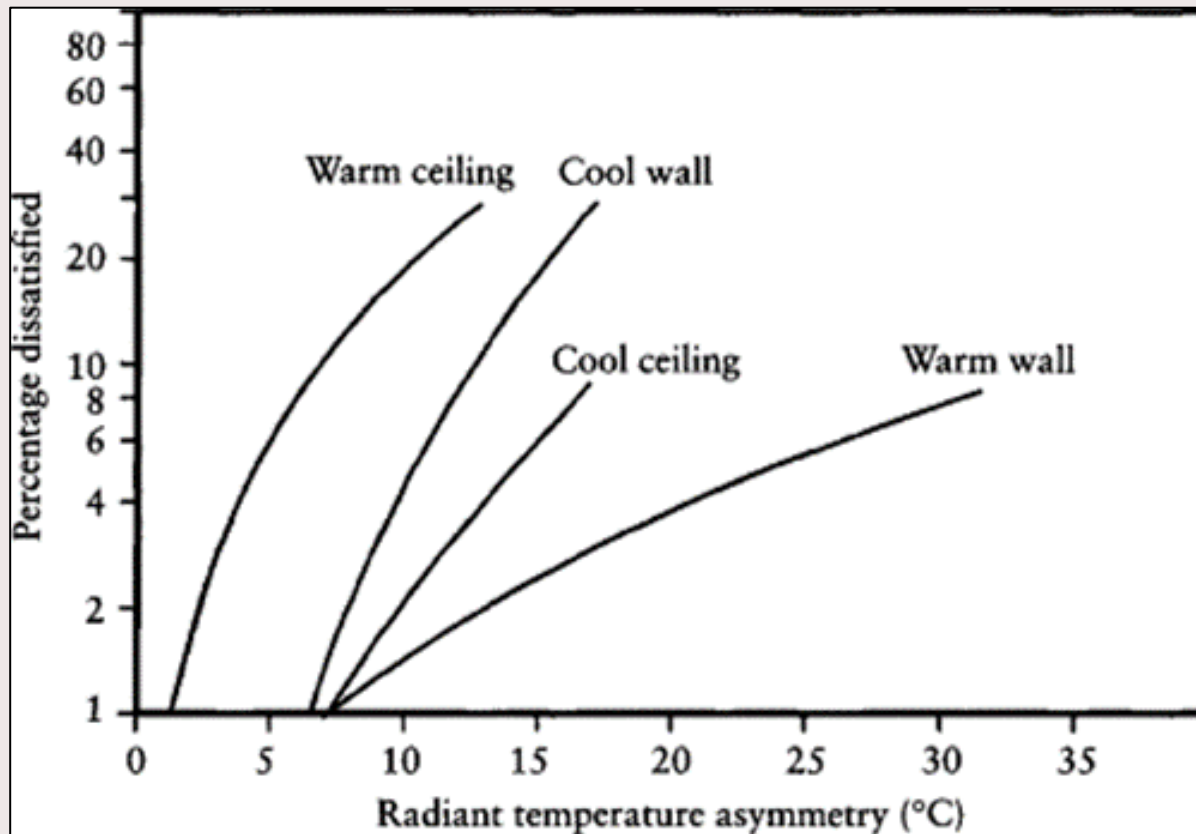
- WP1: Definiëren comfort
- WP2: Ontwikkeling rekenmodel en simulaties
- WP3: Ontwikkeling aansturingsmodel en monitoring
- WP4: Pilot, monitoring en validatie

Wat is thermisch comfort?

- ISSO 7730: International Standard & de ASHRAE Standard 55 zijn gebruikt om het beleefde thermische comfort te bepalen
- 3 elementen waarvoor specifiek aandacht nodig is:
  - Stralings-asymmetrie
  - Tocht
  - Verticale temperatuur verschillen

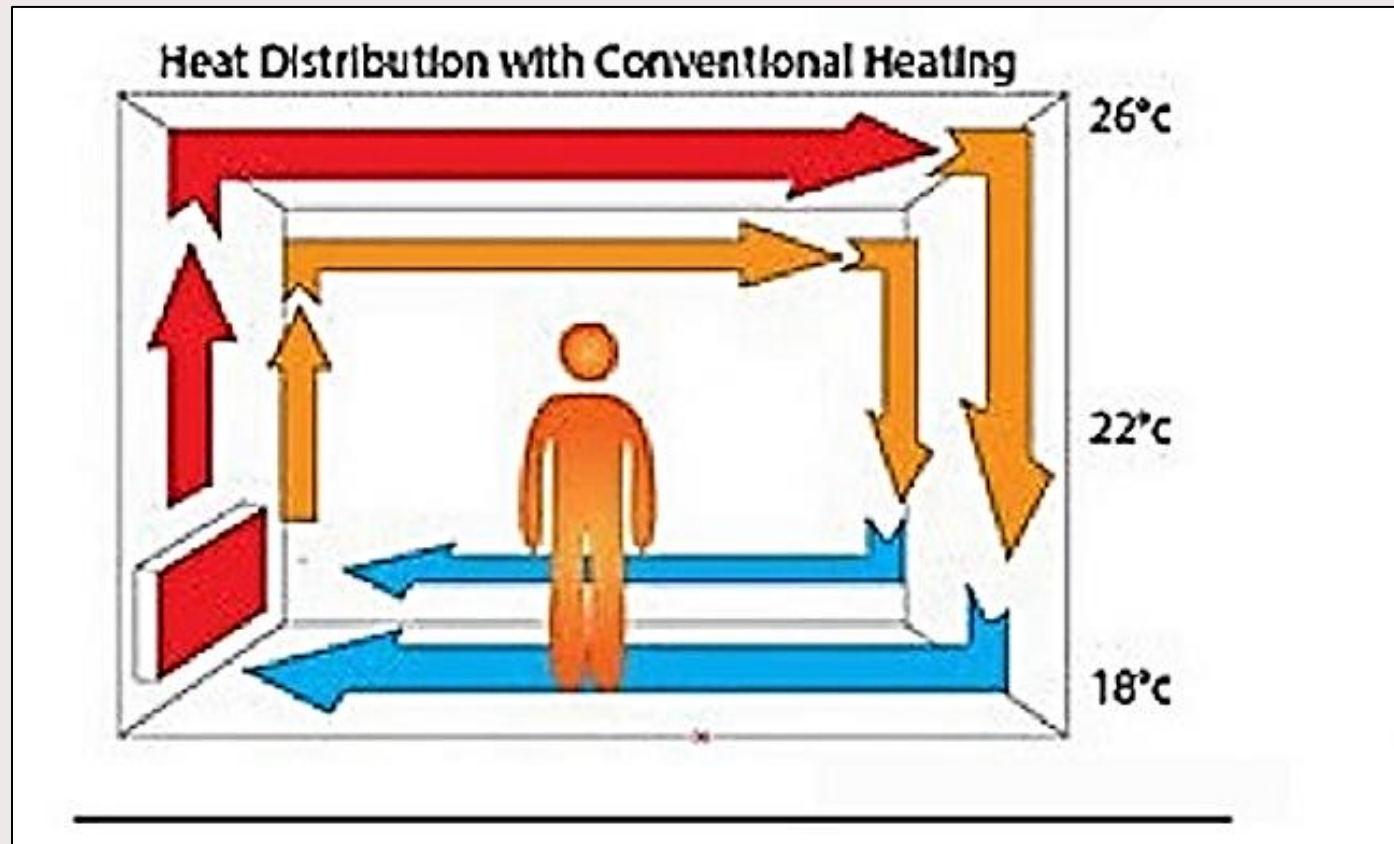
Stralings-asymmetrie

- Mensen zijn gevoeliger voor verticale stralings-asymmetrie dan voor horizontale stralings-asymmetrie

Tocht & verticale temperatuur verschillen

- Comfort modellen houden rekening met de luchtverplaatsing in de ruimte

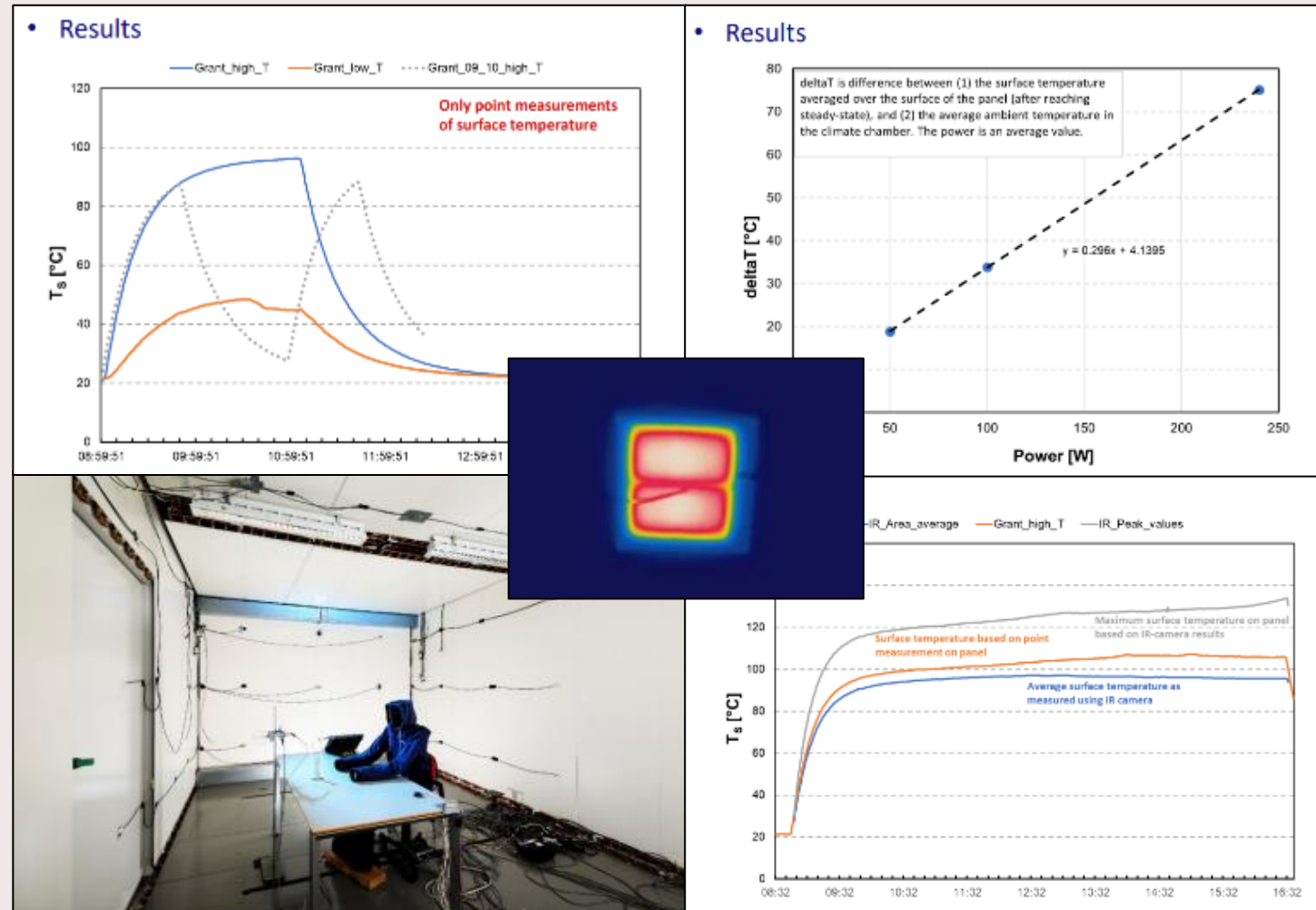

Energie modellen

- Building Energy Simulation (BES) model, waarin het energieverbruik en de temperatuur in alle vertrekken van een woning kan worden berekend
  - Gekozen BES model: Energy Plus
    - Flexibiliteit modeleren infrarood panelen
- CFD model, waarin naast luchtstroming alle andere warmtestromen inclusief straling kan worden voorspeld
  - Gekozen model: ANSYS Fluent

Input eigenschappen infrarood paneel voor modellen

- Eigenschappen van de infrarood panelen zijn door de TU/e onderzocht in de klimaatkamer
- Opwarm tijd
- Afkoel tijd
- Stralingsbereik
- Stralingseffectiviteit
- Opgenomen vermogen
- Gemiddelde oppervlakte temperatuur voorzijde
- Temperatuur achterzijde
- Maximale temperatuur

Simulaties van 5 verschillende woningen

	1	2	3	4	5
Type woning	Tussenwoning	Tussenwoning	Hoekwoning	Tussenwoning	Appartement
Woonoppervlakte in m2	119	124	95	82	55
Bouwjaar	1964	1978	1990	1990	1977
Geïnstalleerd piekvermogen totale woning in watt	3100	3500	3500	3500	2400
RC vloer	3,7	0,53	1,3	1,3	n.v.t.
RC gevel	1,5	1,3	2,0	2,0	1,3
Dak					
Type glas	HR++	Dubbel	Dubbel	Dubbel	HR++

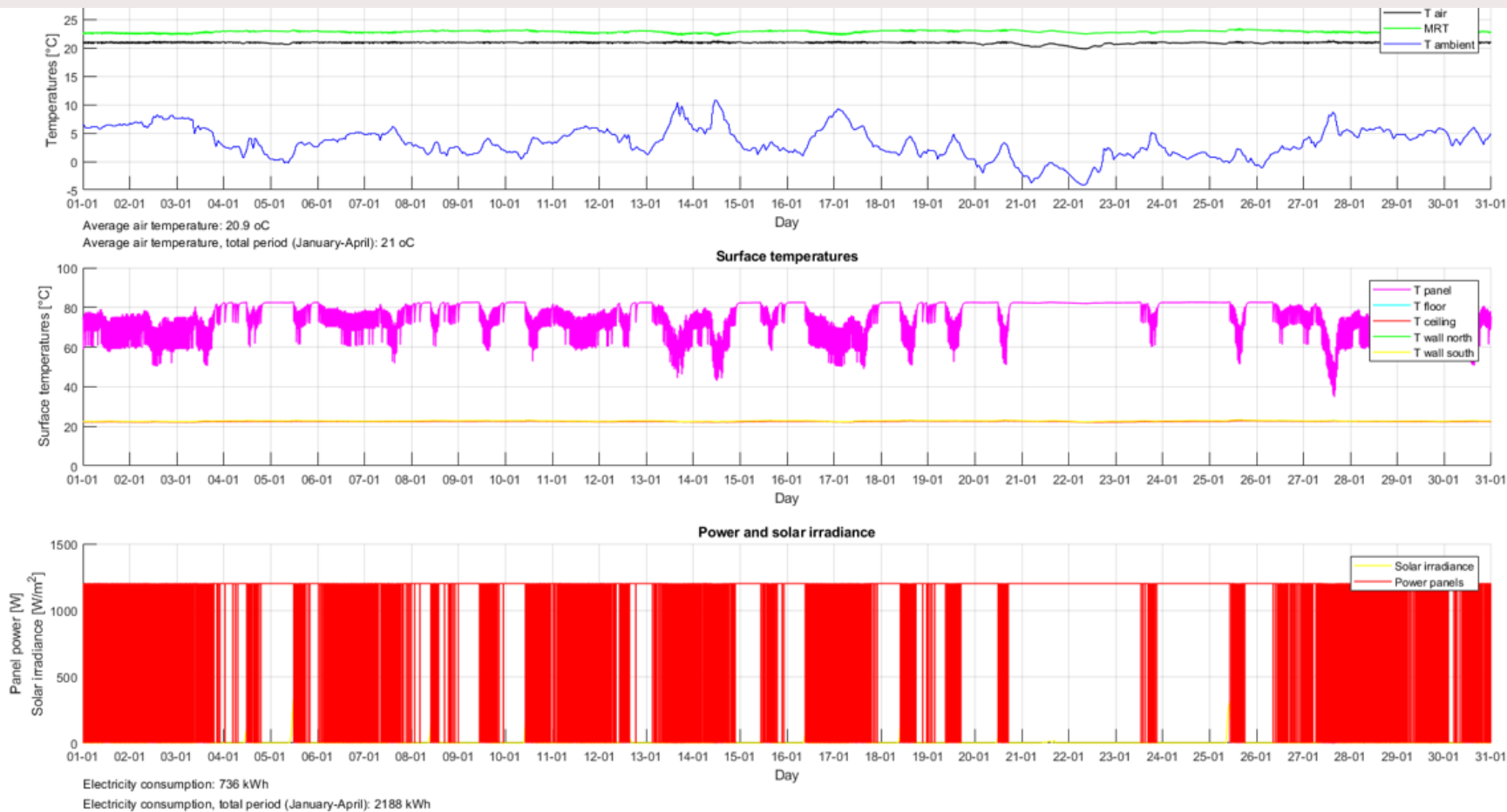
Testwoning 1

Plattegrond met positionering & type warmtepanelen woning 1

Simulatie (BES)

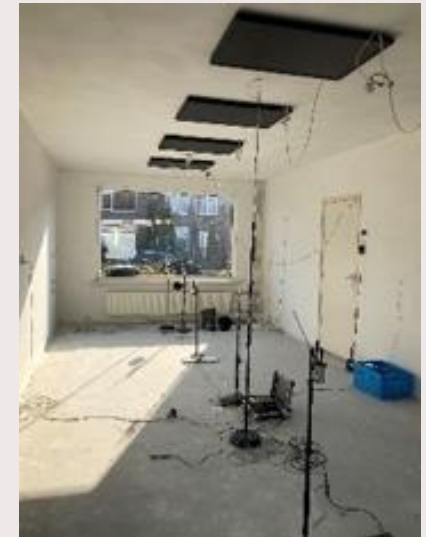
- Blauw=buitentemperatuur
- Zwart=binnentemperatuur (alle vertrekken)
- Groen=Gemiddelde stralingstemperatuur alle vlakken
- Paars=oppervlakte temperatuur ir paneel
- Geel= vloer, plafond en wand temperatuur
- Schil draagt warmte over aan de lucht!

Elektriciteitsverbruik – 3.400 kWh over het jaar gemeten

Validatie Simulatie (BES)

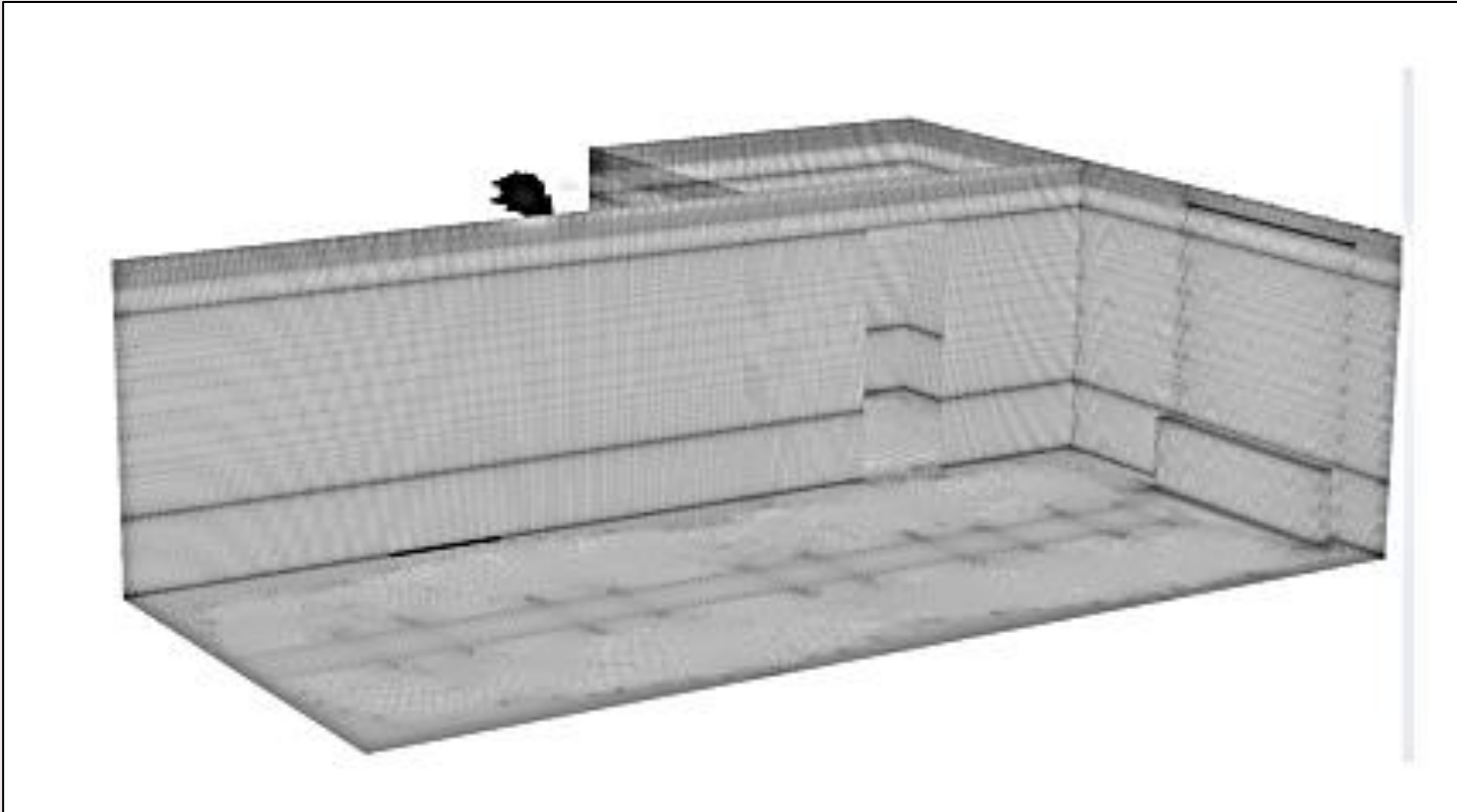
- Installeren van infrarood panelen in woning en meetapparatuur die gemeten hebben:
  - Luchttemperatuur
  - Oppervlakte temperaturen van vloer, wanden en plafond
  - Zwarte boltemperatuur (stralingstemperatuur)
  - Relatieve vochtigheid
  - Luchtsnelheid
  - Buitentemperatuur

Simulatie vergeleken met metingen:
Valt binnen de eisen NMBE en CVRMSE
en is gevalideerd

Ontwikkeling van CFD model voor verschillende verwarmingssystemen

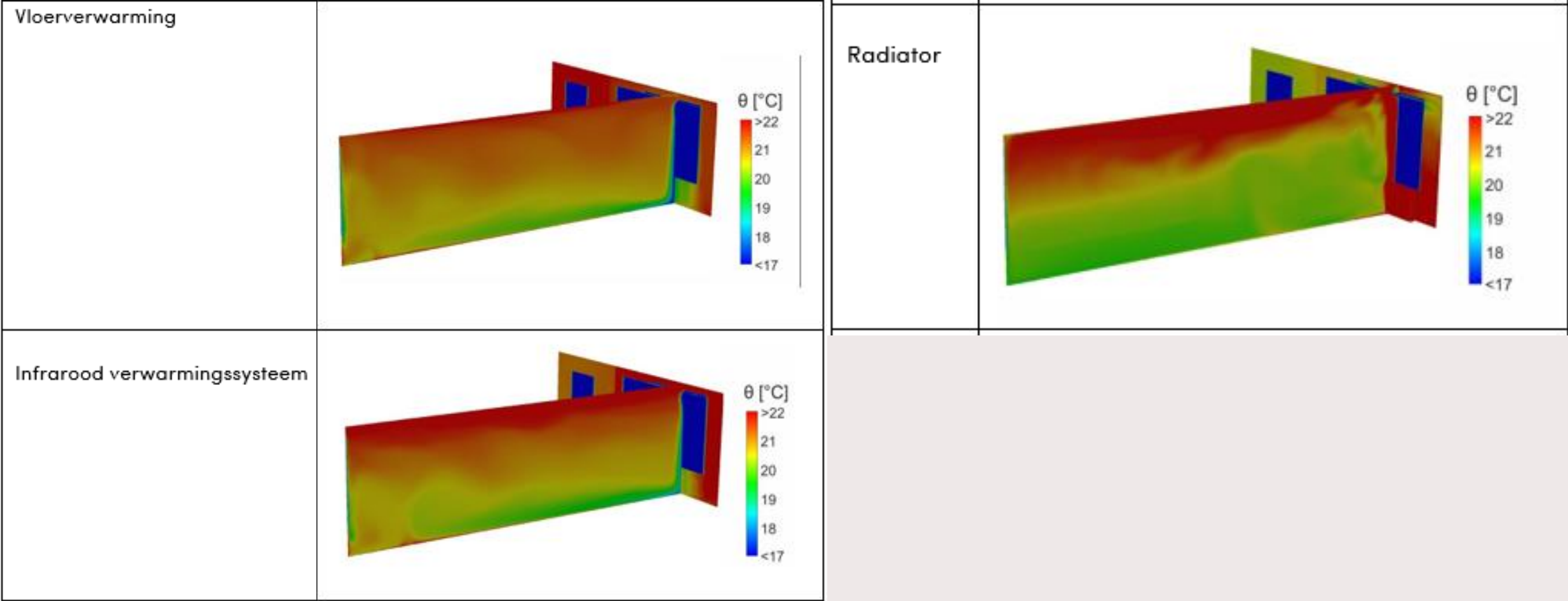
Test woning 1

- Rekenraster voor CFD simulatie, 2,6 miljoen rekencellen
- Woonkamer 8 x 3,5 meter
- Natuurlijke ventilatie

CFD modellen van verwarmingssystemen

Contouren luchttemperatuur in verticale doorsnede door de woonkamer en de oppervlaktetemperatuur op de achtergevel

Metingen van de woningen in bewoonde staat

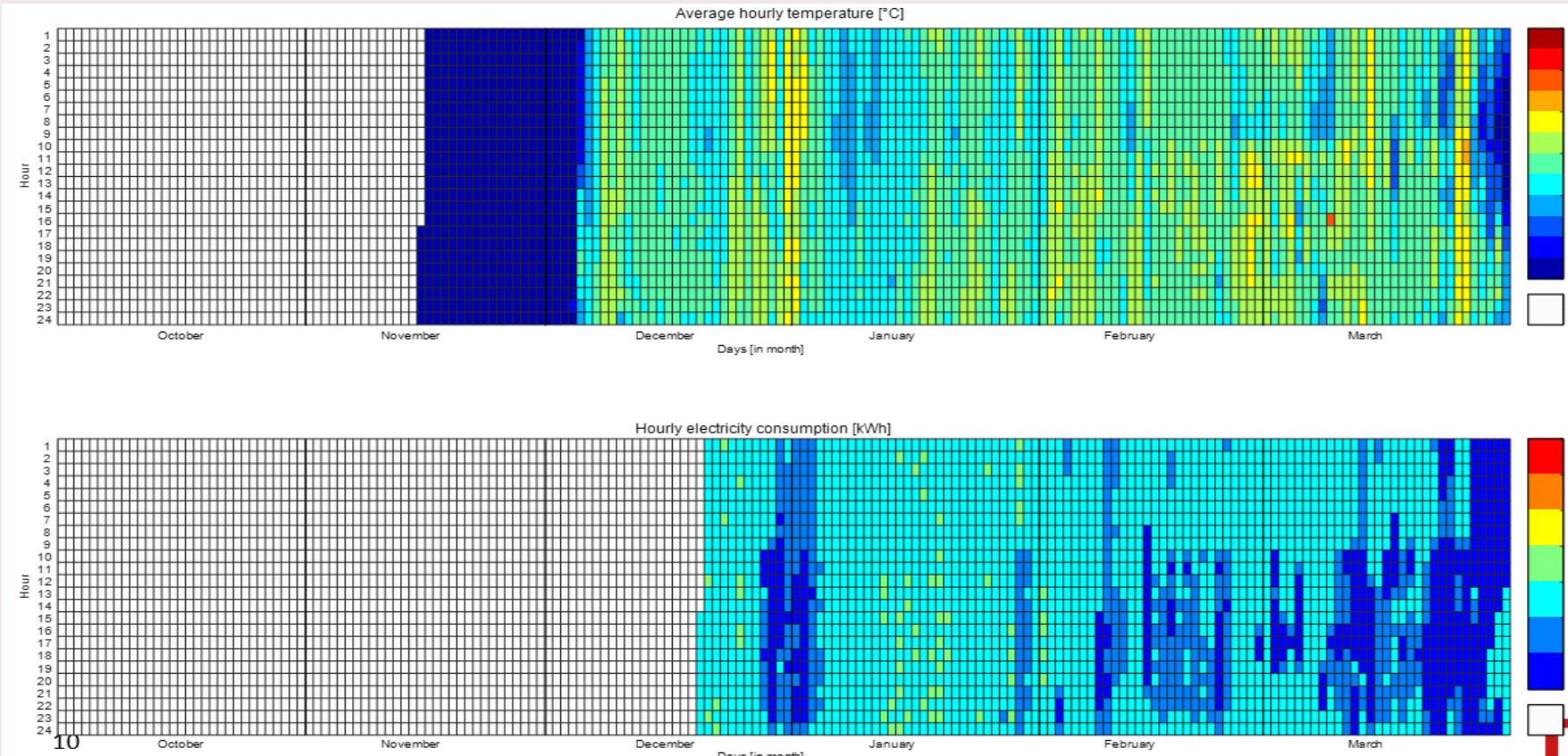
Measured:

- **Air temperature** (in °C) → per 15 minutes (instantaneous/momentaan)
- **Power** (in W) → per 15 minutes (average)

Measured at the closest weather stations:

- **Dry bulb temperature** (in °C) → per 60 minutes (instantaneous)
- **Global solar irradiation** (in J/cm²) → per 60 minutes

Test woning 1

Ingestelde temperatuur 20,1, gemeten gemiddelde temperatuur 20,6
Verwarmingssyteem is in staat om de ingestelde temperatuur te behouden
Bewoners zijn tevreden over het thermisch comfort

Onderzoeksresultaten

- De BES-simulaties zijn succesvol gevalideerd met behulp van praktijkmetingen in leegstaande en bewoonde woningen en doormiddel van metingen in de klimaatkamer.
- Uit de metingen is gebleken dat de infraroodpanelen een woning gelijkmatig op de doeltemperaturen volgens Besluit Bouwwerken Leefomgeving (BBL) kunnen houden.
- De doeltemperaturen kunnen met een relatief laag piek wattage behaald worden. De piek wattages liggen significant lager dan gecalculeerd volgens de ISSO 51 normering.
- De woning kan worden verwarmd met een relatief laag kWh-verbruik op jaarbasis.
- Uit de BES-simulaties en de vragenlijsten blijkt dat het comfortniveau van de bewoners gewaarborgd kan worden wanneer het infrarood verwarmingssysteem goed berekend en gepositioneerd wordt in de ruimte.

Evaluatie van Infrarood Panelen in de praktijk

Pieter Lapre
IG Infrarood

Meten is weten

Praktijkdata

- 20 appartementen Woningstichting Thuis

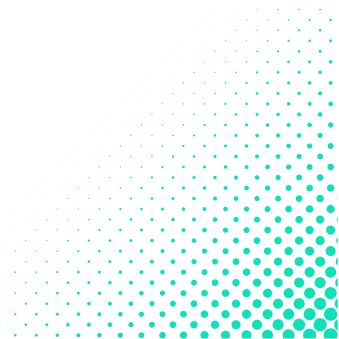
- 16 appartementen Brabant Wonen

- 1 tussenwoning en 1 hoekwoning Maasvallei

- 30 appartementen Woonpartners

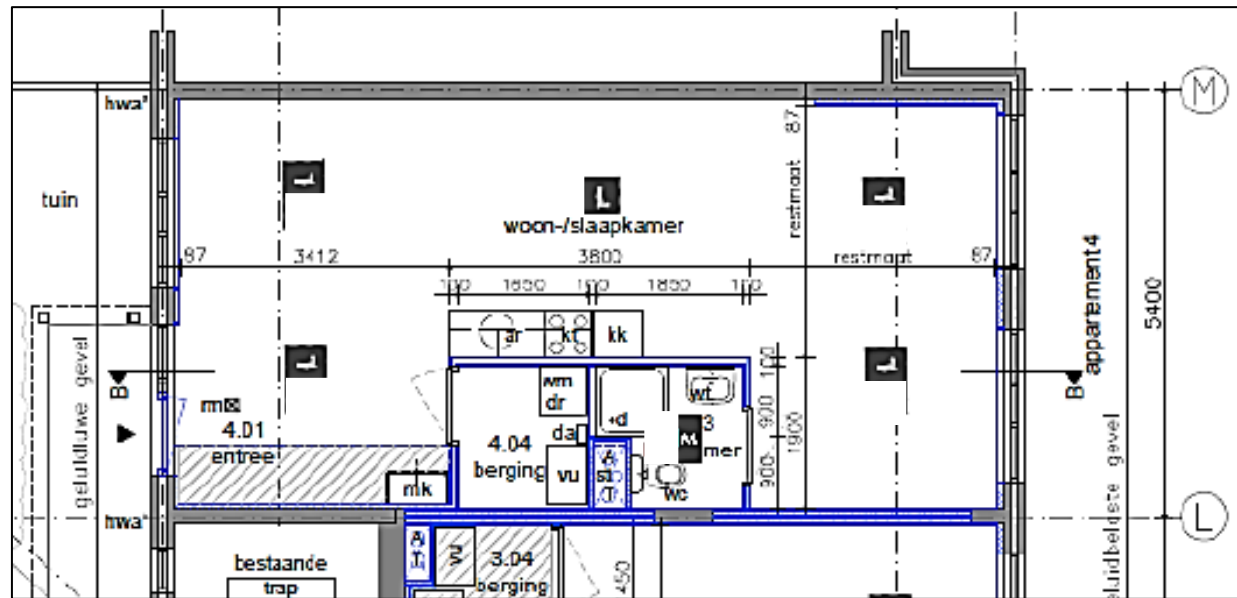
Transformatie kantoorpand naar 20 appartementen

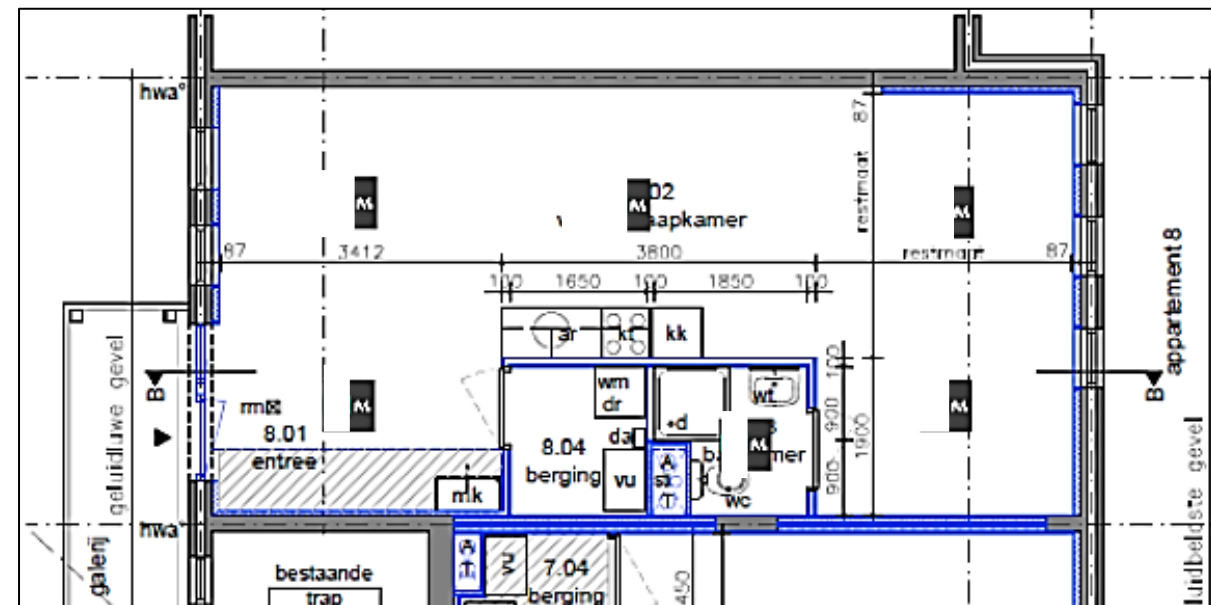
Projectdetails

Rc-waarde vloer	3,5
Rc-waarde gevel	2,5
Rc-waarde dak	6
U-waarde glas	1,1 (HR++)
Ventilatie	WTW
Water	E-Doorstromer

Positietekening infrarood panelen begane grond

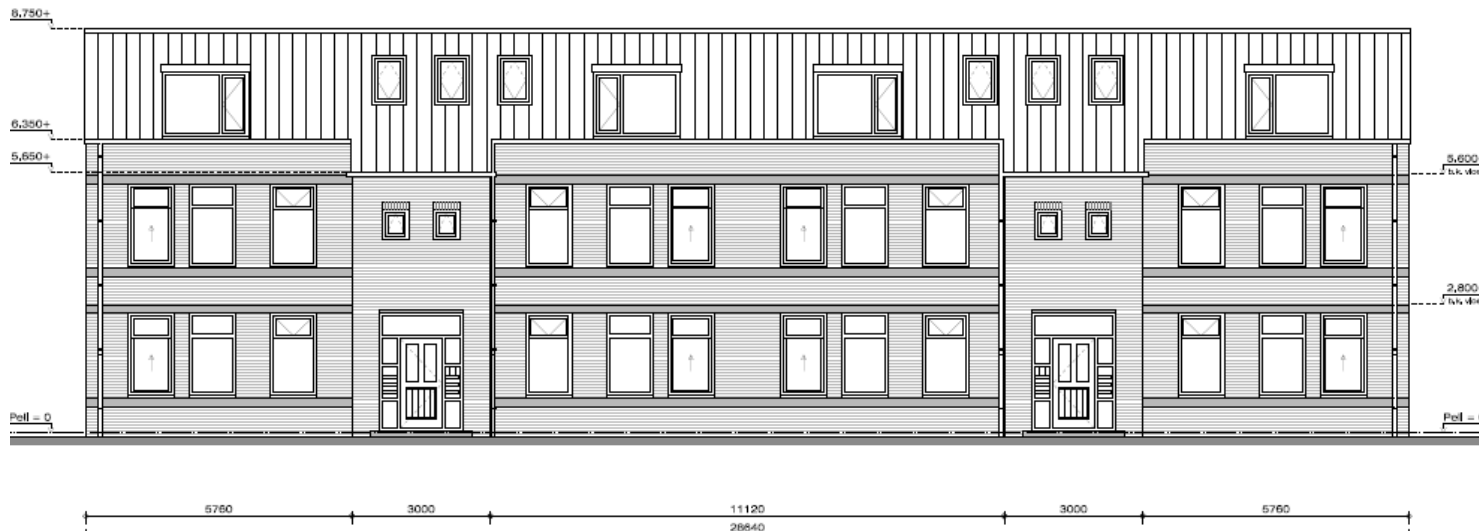
Positietekening infrarood panelen tussenverdieping

Projectdata

Oppervlakte appartement	Gemiddeld verbruik	Geïnstalleerd vermogen	Volgens ISSO51
60 m2	1.200 kWh	1.200 - 1.700 watt	3.000 - 4.000 watt

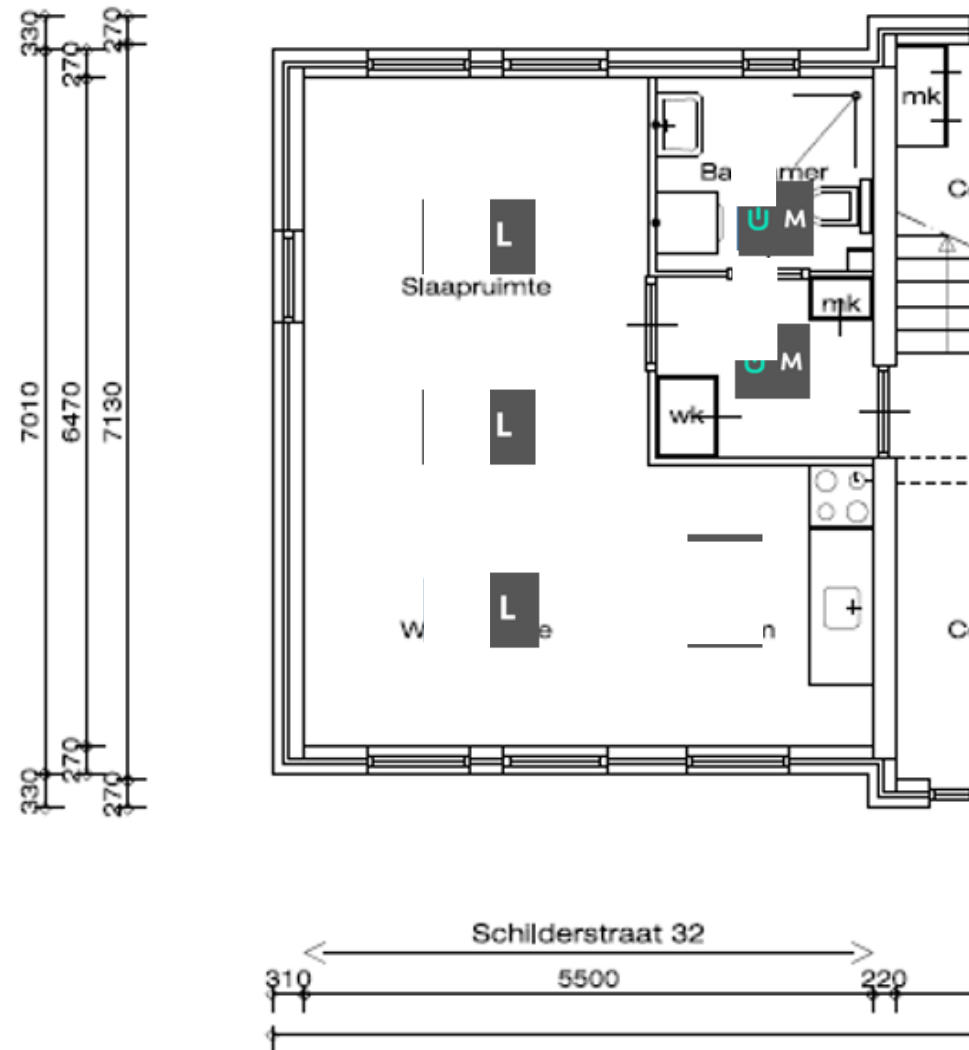
Verduurzaming 16 appartementen

Projectdetails

Rc-waarde vloer	3,5
Rc-waarde gevel	2,5
Rc-waarde dak	3,5
U-waarde glas	1,1 (HR++)
Ventilatie	Natuurlijk
Water	E-Boiler

Positietekening infrarood panelen begane grond per appartement

Projectdata

Oppervlakte appartement	Gemiddeld verbruik	Geïnstalleerd vermogen	Volgens ISSO51
45 m2	800 kWh	1.600 watt	3.500 watt

Praktijkdata

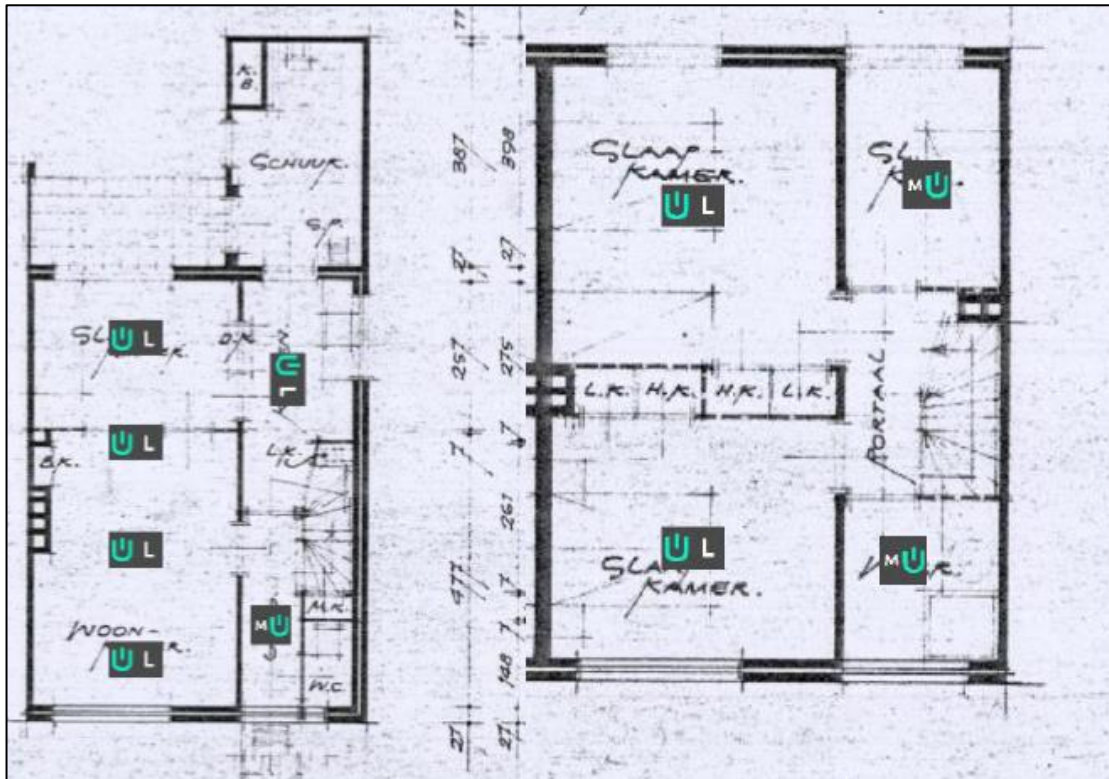
Verduurzaming 1 tussenwoning & 1 hoekwoning

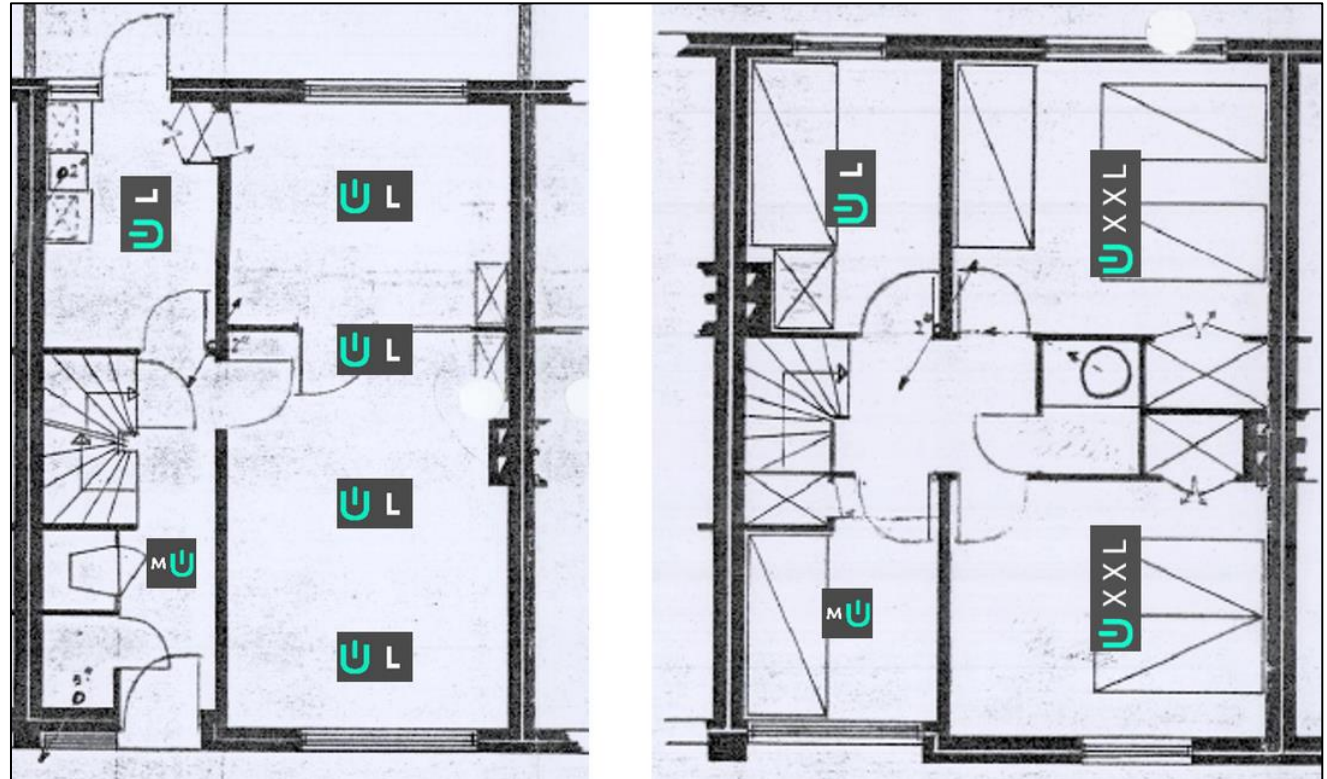
Projectdetails

	Tussenwoning	Hoekwoning
Rc-waarde vloer	2,5	2,5
Rc-waarde gevel	2,0	2,0
Rc-waarde dak	3,0	3,0
U-waarde glas	1,1 (HR++)	
Ventilatie	Natuurlijk	Natuurlijk
Water	E-Boiler	E-Boiler

Positietekening infrarood panelen Tussenwoning

Positietekening infrarood panelen Hoekwoning

Projectdata

	Oppervlakte appartement	Gemiddeld verbruik	Geïnstalleerd vermogen	Volgens ISSO51
Tussenwoning	100 m2	3.000 kWh	2.700 watt	8.000 watt
Hoekwoning	100 m2	3.500 kWh	3.200 watt	9.000 watt

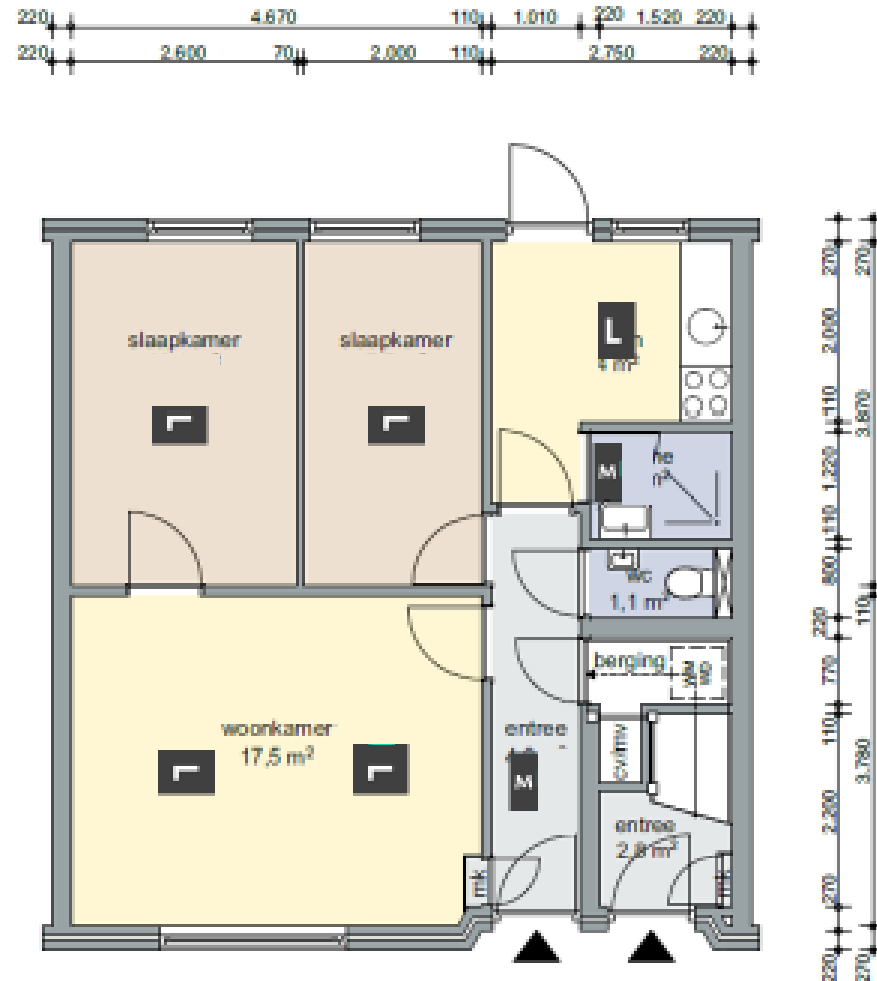
Verduurzaming 30 appartementen

Projectdetails

Rc-waarde vloer	3,5
Rc-waarde gevel	2,0
Rc-waarde dak	5,3
U- waarde glas	1,1 (HR++)
Ventilatie	Natuurlijk
Water	E-Boiler

Positietekening infrarood panelen per appartement

Projectdata

Oppervlakte appartement	Gemiddeld verbruik	Geïnstalleerd vermogen	Volgens ISSO51
40 m2	900 kWh	1.900 watt	3.000 watt

Pauze

Ervaringen Woningcorporatie met energielabels en infraroodverwarming

Chris Theuws
Interim directeur-bestuurder
Woningstichting Zeeuws-Vlaanderen

Energielabel woningen

Registratienummer
123456789

Datum registratie
1-03-2024

Geldig tot
1-03-2034

Status
Definitief

Deze woning
heeft energielabel

A⁺⁺⁺

Inhoud

- Woningcorporaties
- Relatie energielabel en huurprijs
- Energielabels en infraroodverwarming

Woningcorporaties

- De taak
- Relatie met de overheid
- De opgave

Nationale prestatieafspraken voor de volkshuisvesting

Vanaf 2023 wordt de verhuurderheffing afgeschaft. Woningcorporaties, gemeenten, huurders en het Rijk maken met steun van de provincies wederkerige afspraken om de bijna 2 miljard die hierdoor jaarlijks vrijkomt te investeren in:

Forse huurmatiging

- Woningcorporaties gaan huurstijging 3 jaar lang beperken. Inflatie heeft geen invloed meer op de jaarlijkse huurverhoging.
- De huren gaan de komende jaren minder hard stijgen dan de lonen; dit is gunstig voor de koopkracht van huurders.
- Huurders met lage inkomens op of onder 120% sociaal minimum in duurdere woningen krijgen een huurverlaging naar € 550 (prijspeil 2020).
- We werken toe naar minstens 30% sociale huur per gemeente; er komt duidelijke definitie wat sociale huur is.

Verdubbeling woningbouw

Woningcorporaties bouwen t/m 2030:

- 250.000 sociale huurwoningen.
- 50.000 middenhuur woningen.
- Vóór het einde van 2022 komen er regionale woondeals. Daarin staan welke woningen in welke gemeenten komen én op welke locaties.

Versnelde verduurzaming

- Huren worden niet verhoogd na isolatie.
- In 2028 zijn er geen sociale huurwoningen meer met een slecht energielabel (E, F en G).

In 2030:

- 450.000 corporatiewoningen aardgasvrij.
- 675.000 corporatiewoningen toekomstklaar geïsoleerd.

Impuls op leefbaarheid

- Corporaties investeren jaarlijks € 200 mln extra in de aanpak van vocht en schimmel, loden leidingen, asbest en brandveiligheid.
- Woningcorporaties realiseren versneld 50.000 geclusterde woningen voor ouderen.
- Woningcorporaties investeren per jaar € 75 mln extra in schone, veilige wijken en sociale activiteiten in de buurt.
- In 2026 zijn er geen sociale huurwoningen meer in slechte staat van onderhoud.

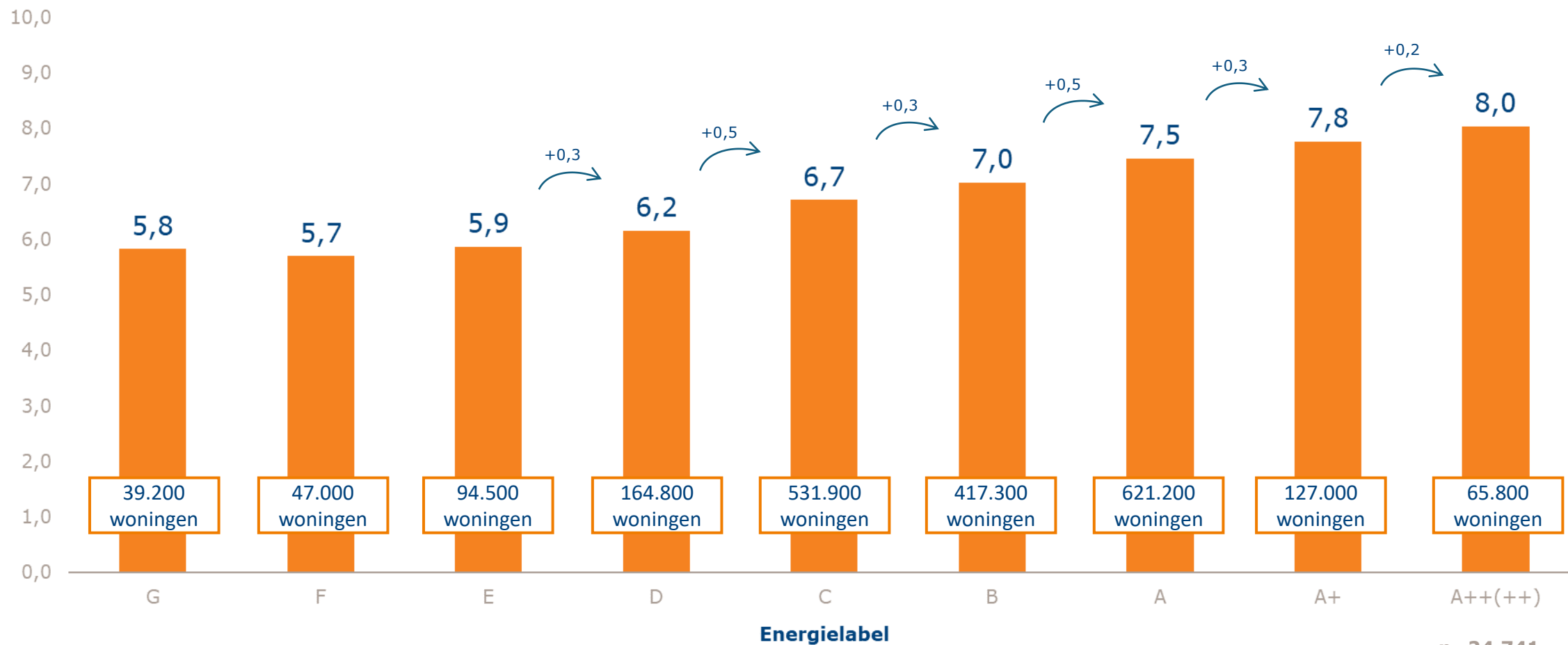
Versnelde verduurzaming

- Huren worden niet verhoogd na isolatie
- In 2028 zijn er geen sociale huurwoningen meer met EFG-label
- In 2030 zijn minimaal 450.000 corporatiewoningen aardgasvrij
- In 2030 zijn 675.000 woningen toekomstklaar geïsoleerd
  - De geïsoleerde woningen voldoen aan de Standaard
  - De woning is na de aanpak goed te verwarmen op lage temperatuur (50°C), zonder dat er opnieuw grote isolatie-ingrepen nodig zijn.
  - De woning heeft een A+-label gekregen na het nemen van isolatiemaatregelen. De woning heeft een lage netto warmtevraag

Beter energielabel, hoger ervaren woningkwaliteit

n=24.741

Bron: KWH-Huudersonderzoek 2023 & Shaere

Energielabel en woningwaarderingstelstel (WWS)

	Methodiek 2011 (ISSO)	Methodiek 2015 (NV)	WWS	
Label	Energie-Index	Energie-Index	eengezinswoning	meergezinswoning
A++++				
A+++				
A++	< 0,51	< 0,61	44	40
A+	0,51-0,70	0,61-0,80	40	36
A	0,71-1,05	0,81-1,20	36	32
B	1,06-1,30	1,21-1,40	32	28
C	1,31-1,60	1,41-1,80	22	15
D	1,61-2,00	1,81-2,10	14	11
E	2,01-2,40	2,11-2,40	8	5
F	2,41-2,90	2,41-2,70	4	1
G	> 2,90	> 2,70	0	0

Hoe bereiken we ons doel om sneller en betaalbaar te verduurzamen?

- Begin met het inpakken van de woningen (doe een warme jas aan)
- Er is niet één oplossing voor ieder type woning en voor iedere doelgroep
- Er zijn dus meerdere oplossingen nodig
- Door het isoleren daalt de warmtevraag, dat biedt mogelijkheden om te verwarmen met infrarood panelen

Afwegingskader aardasvrij verwarmen

- Welke afwegingen worden er gemaakt bij de keuze voor technische oplossingen?
  - Comfort bewoner
  - Aandacht bewonersgedrag
  - Energielasten bewoner
  - Investeringskosten
  - Onderhoudskosten
  - Bouwkundige situatie
    - Beschikbare ruimte
    - Esthetisch

Afwegingskader aardasvrij verwarmen: infrarood

- Welke afwegingen worden er gemaakt bij de keuze voor technische oplossingen?
  - Comfort bewoner : goed
  - Aandacht bewonersgedrag
  - Energielasten bewoner : goed
  - Investeringskosten : gunstig
  - Onderhoudskosten : gunstig
  - Bouwkundige situatie
    - Beschikbare ruimte : gunstig
    - Esthetisch : aandachtspunt

Echter...

Energielabeling grote belemmering

- Ervaring leert dat bewoners tevreden zijn over infraroodverwarming en dat de energielasten laag zijn. Woningcorporaties willen deze techniek daarom toe kunnen passen bij woningen die voldoen aan de randvoorwaarden.
- Echter is de energielabeling een grote belemmering. Een betere energieprestatie met infrarood verwarming leidt niet vanzelfsprekend tot een verbeterd energielabel.
- Ondanks de technisch-ecomonische voordelen in praktijk, belemmert dit woningcorporaties van aardgasvrij verwarmen met infrarood.
- Gezien het belang van energielabels voor woningcorpoaties, moet hier verandering in komen.

Infrarood verwarming in modulaire bouw

Mark van de Ven
Modulair Nederland

VDL De Meeuw

 MODULAIR
NEDERLAND

KRACHT DOOR SAMENWERKING

Even voorstellen

- Manager R&D van firma VDL De Meeuw uit Oirschot
- Expert voor Modulair Nederland, actief deelnemer aan de opzet van aanpassingen aan het toekomstige Bbl. Geïnitieerd door BZK.
- 34 jaar actief in de ontwikkeling van prefabbouw, constructieleer, engineering en de laatste 6 jaar ook de installatietechniek.
- Actief deelnemer aan de Nederlandse en Europese normcommissie voor circulariteit

Wat doet VDL de Meeuw?

- Lid van Modulair Nederland
- Producent van Circulaire huisvestingsoplossingen
- Sectoren
  - Woningbouw
  - Onderwijs
  - Gezondheidszorg
  - Kantoren
  - Opvang
- Permanente en tijdelijke oplossingen

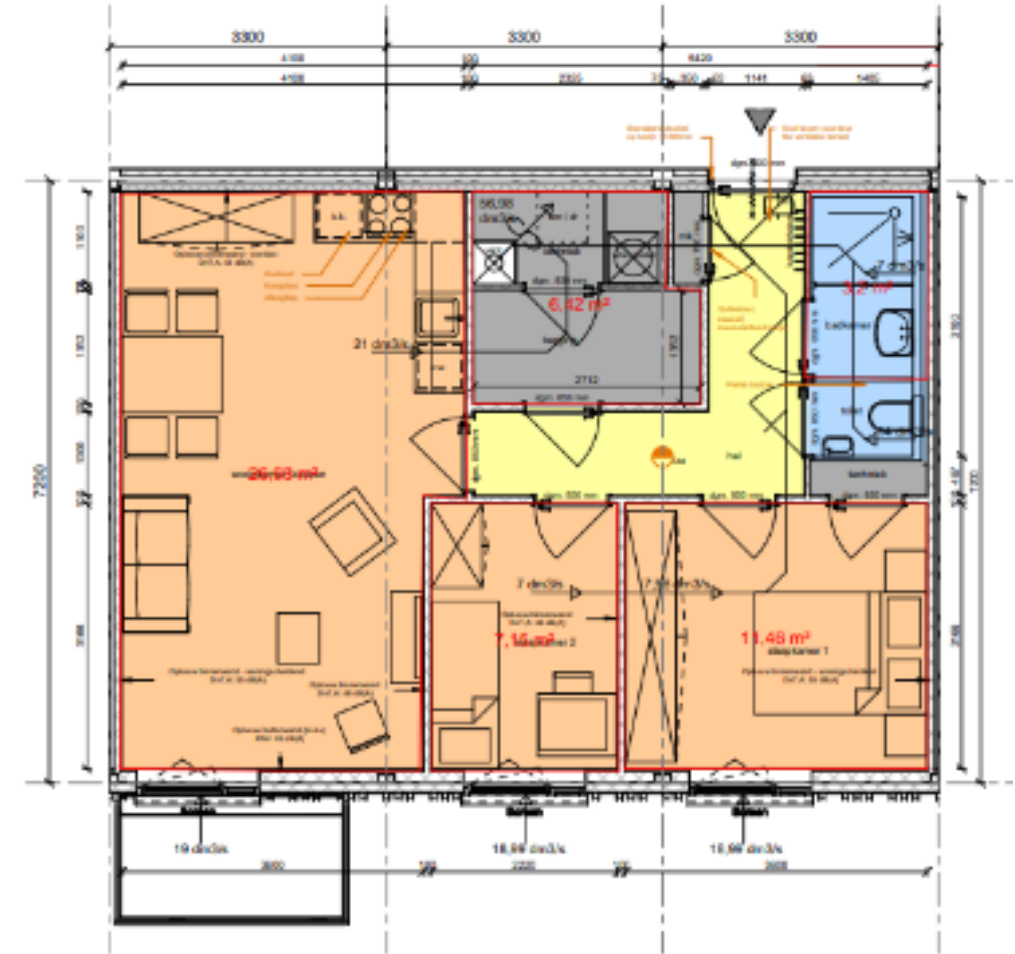
Kansgebieden infrarood verwarming

- Permanente woningbouw
- Tijdelijke woningbouw
- Tijdelijk onderwijs
- Tijdelijk opvang
- Tijdelijke kantoren

Woningbouw: bijverwarming naast warmtepomp

- Naast hoofverwarming, ook voordelen infrarood als lokale bijverwarming
- De centrale lucht-/waterwarmtepomp (verw. verm. = 1,6 kW) levert onvoldoende capaciteit om alle ruimten te verwarmen. Meer vermogen is technisch-economisch niet mogelijk.
- Lokale verwarming nog vaak voorzien door het plaatsen van een elektrische radiator (total 1,5-3 kW). Als op deze plaats een IR panel wordt aangebracht, zal de woning minder stroom verbruiken.
- Ondanks dat infrarood verwarming energetisch beter presteert, wordt in de praktijk vaak energetisch slechtere elektrische radiatoren toegepast, omdat er reken-technisch, onterecht, geen verschil tussen beide systemen gemaakt wordt

Tijdelijk bouw en aansluitvermogen

- Klanten vragen om een BENG-berekening, ook voor tijdelijke bouwwerken, mede i.v.m. het woningwaarderingstelsel (WWS).
- In de BENG-methodiek is er geen onderscheid tussen elektrische radiatoren (convectieverwarming) en elektrische infrarood panelen (stralingsverwarming).
- In Nederland worden veel tijdelijke gebouwen geplaatst in de vorm van kantoren, onderwijs en opvang. Deze tijdelijke bouwwerken worden voorzien van elektrische radiatoren als verwarming. De installatiekeuze is financieel gedreven.
- Op het moment dat er aantoonbaar een onderscheid gemaakt kan worden met infrarood panelen, worden de aansluitvermogens direct gereduceerd met 45%. Testopstelling uitgevoerd bij VDL De Meeuw.
- Een normatief onderscheid zou helpen om de beste toepassing voor juiste situatie voor te kunnen schrijven.

Installatiepraktijk infraroodverwarming

Bart-Jan van Alebeek
Enirgy

enirgy

Wat doen wij

- Warmtepompen
- Warmtepompboilers
- Isolatie
- Zonnepanelen
- Thuisbatterij
- Infrarood panelen
- Overige producten

De wereld van infrarood: voordelen

**Verwarmt
mensen en
objecten**

**Verwarmt
indirect de
lucht**

**Weinig
onderhoud**

**Regelbaar
Comfort ↑**

**Snel
geïnstalleerd**

De wereld van infrarood

Snel geïnstalleerd

Onze ervaring

- Dimensionering en vermogen o.b.v. transmissieverlies berekening
- Installatie tijd gemiddeld 1 uur per paneel
- 8 tot 12 panelen per woning
- Weinig onderhoud nodig, onderhoudscontract wel mogelijk
- Diagnostiek & service op afstand mogelijk d.m.v. domotica sturing
- Service bezoek vaak maximaal 30 minuten
- Volledig aardgasvrij binnen aansluitwaarde van 3 x 25A
- Evt. problematische gelijktijdigheid uit te programmeren met domotica
- Domotica/EMS helpt netcongestie te voorkomen

Wat doen wij

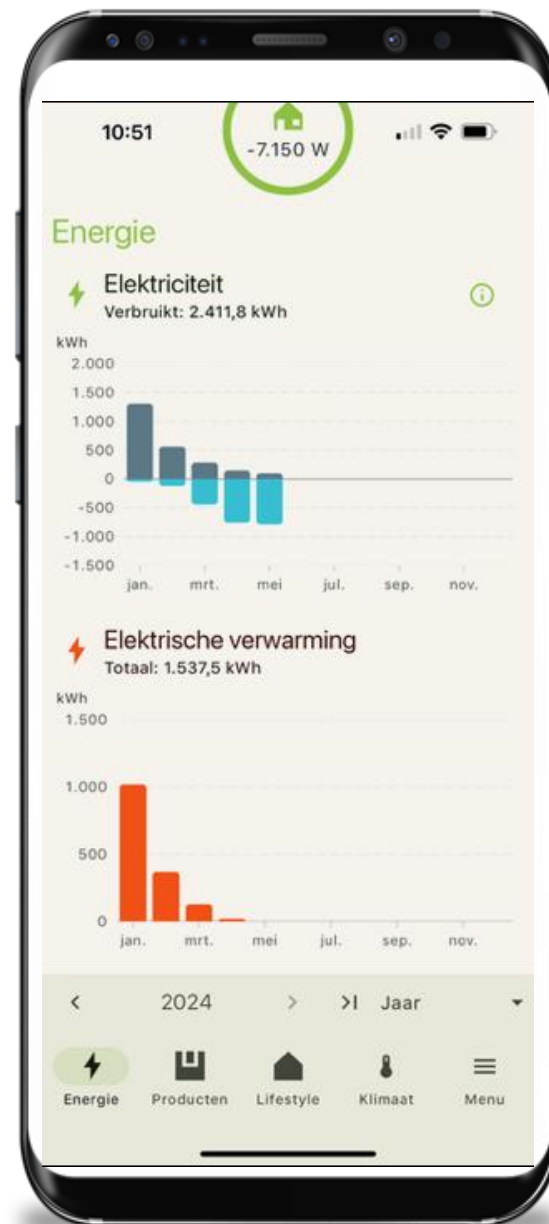
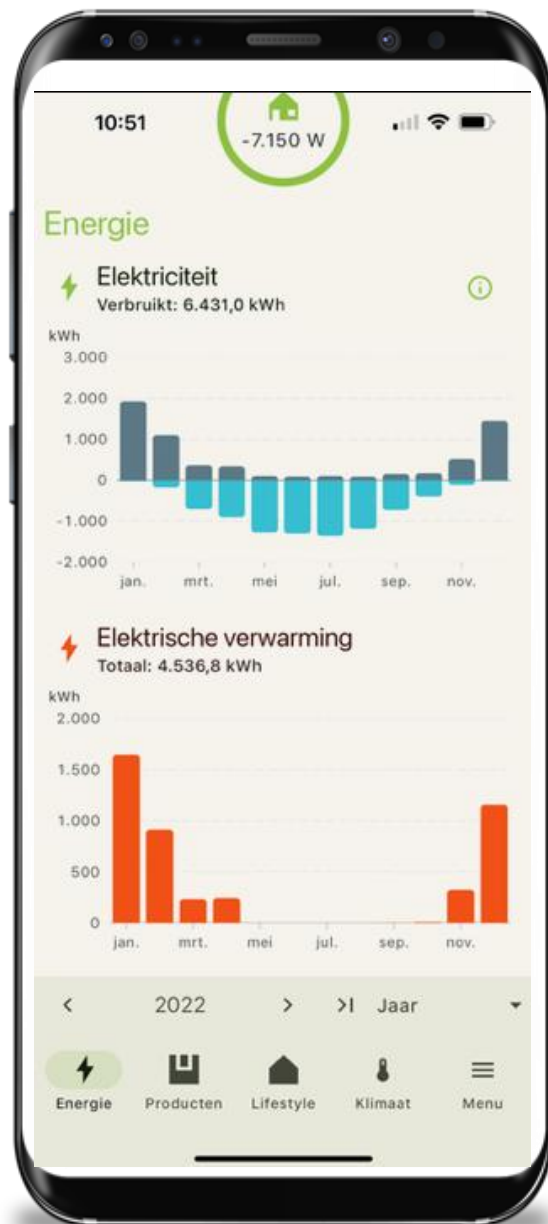

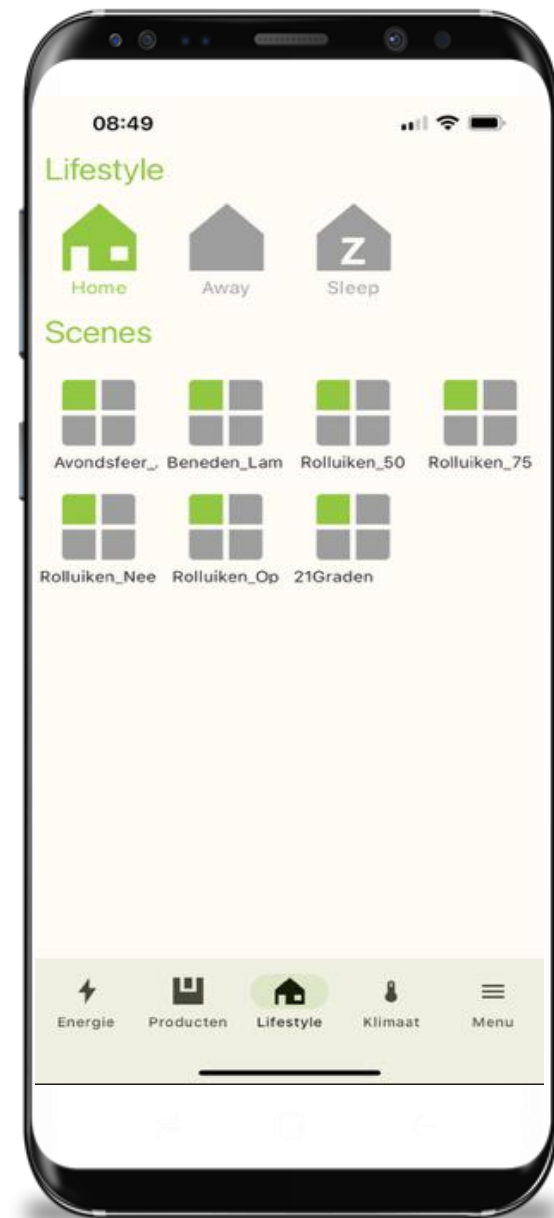
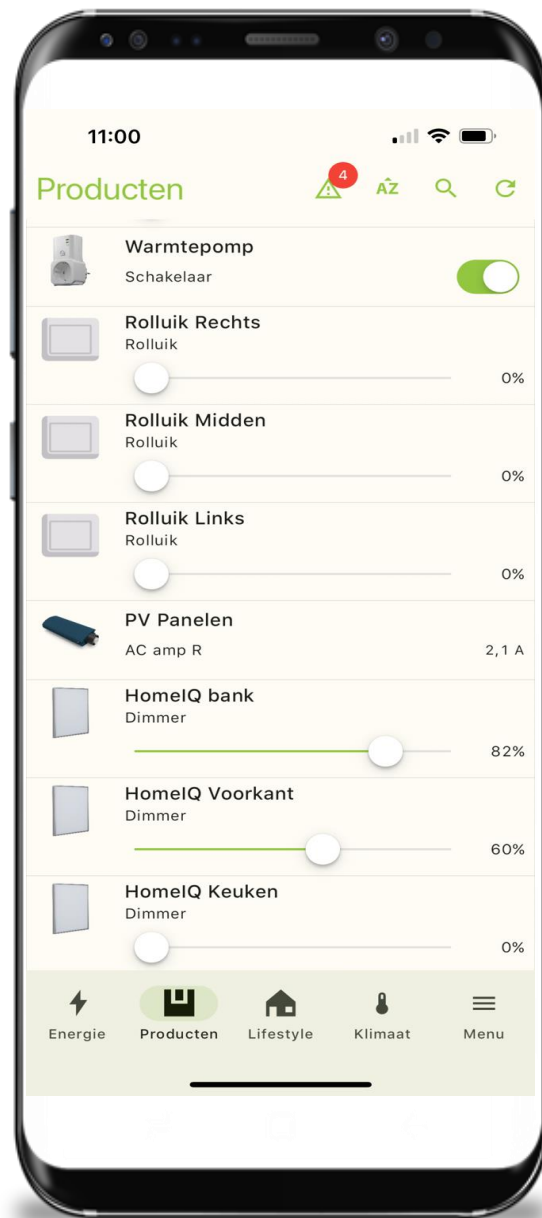
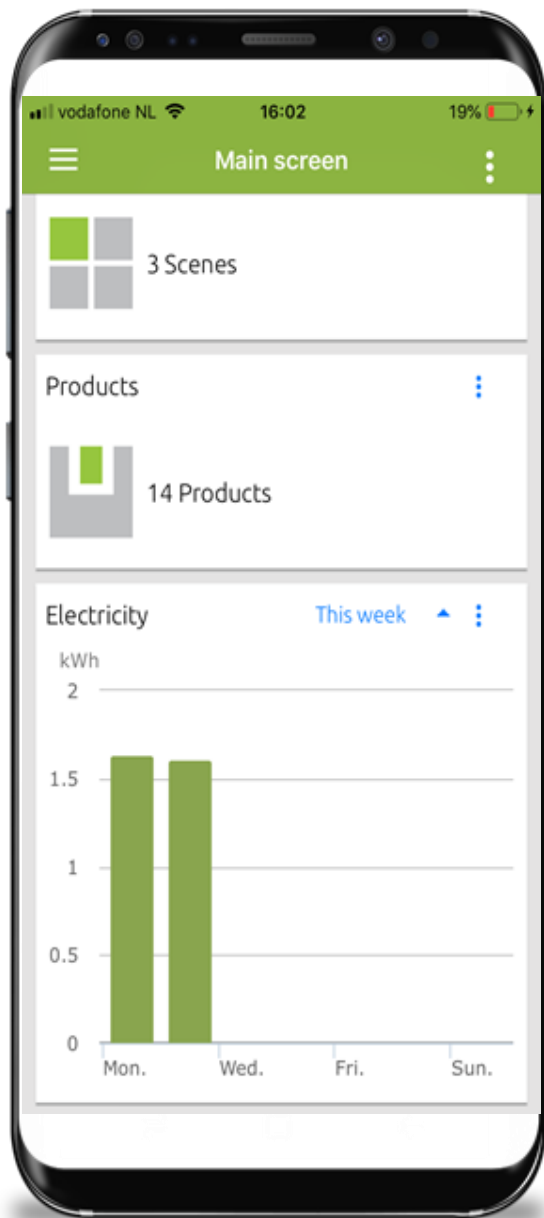
Hoe adviseren,
dimensioneren
en installeren
wij?

1
2
3

1. Hal
2. Keuken
3. Woonkamer
4. Portaal
5. Badkamer
6. Slaapkamer 1
7. Slaapkamer 2
8. Slaapkamer 3

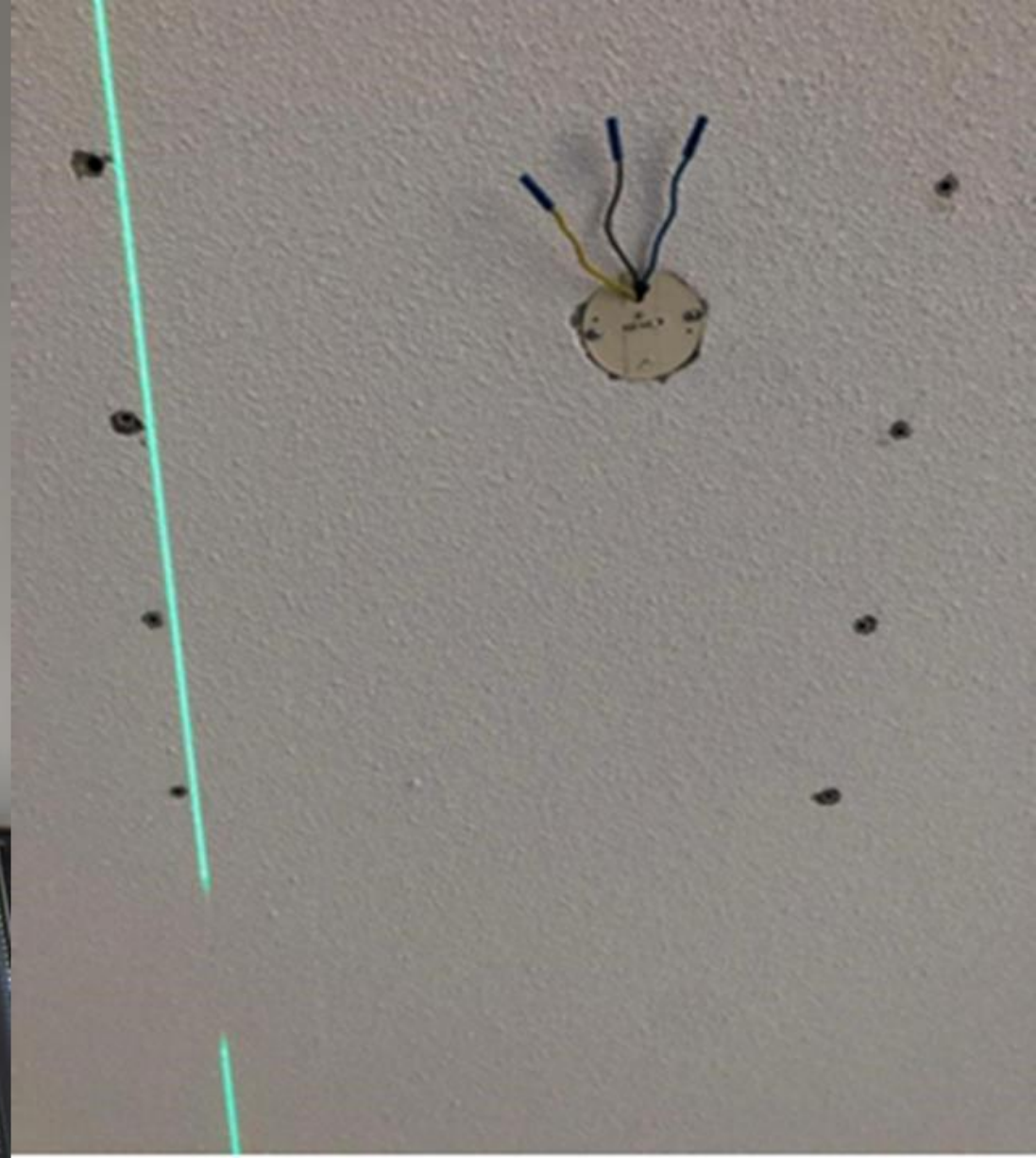

Duurzaam verwarmen was nog nooit zo comfortabel.

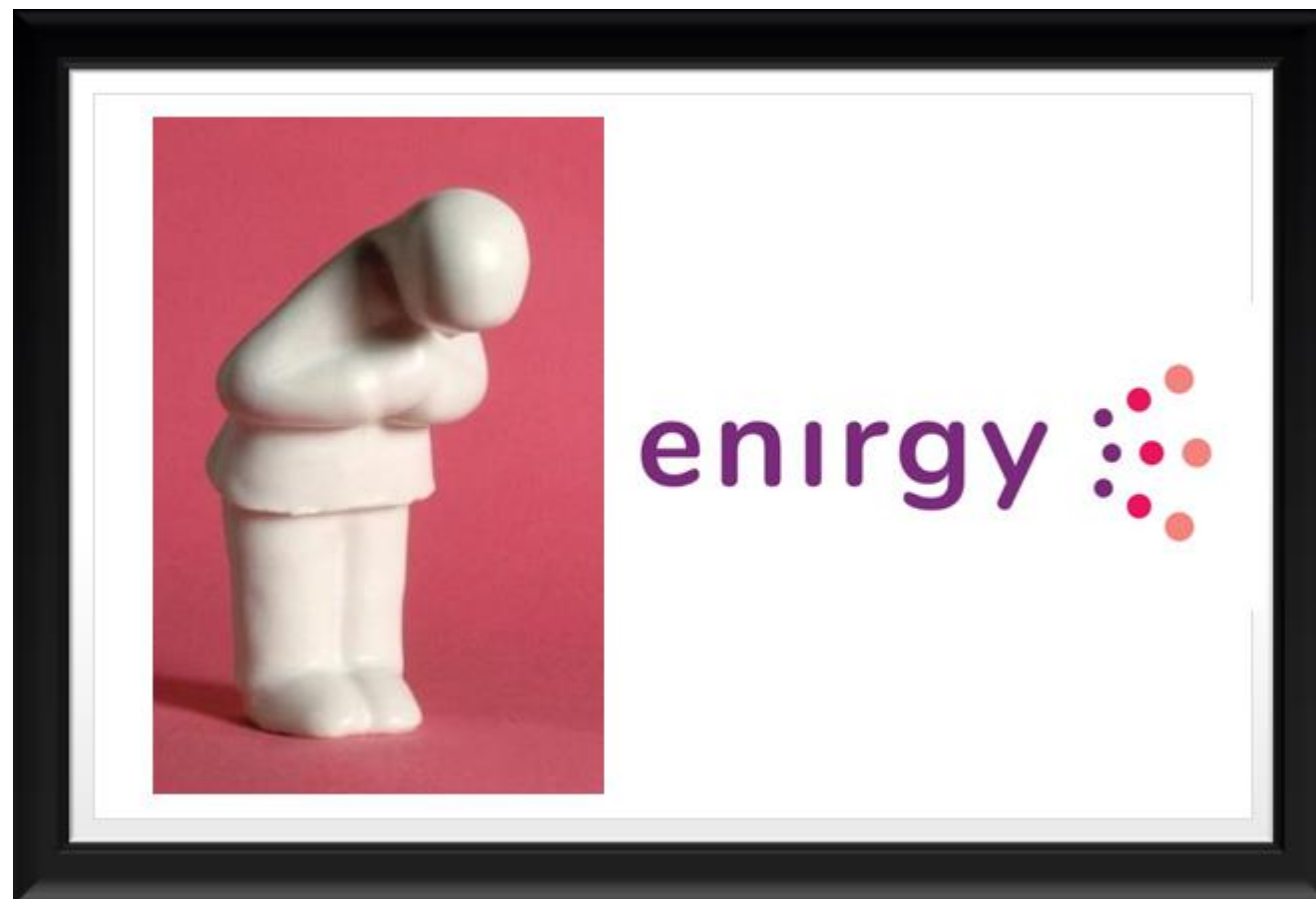

TUSSENWONING ROTTERDAM

BEDANKT
VOOR JULLIE
AANDACHT

IR-Verwarming Kansen, uitdagingen en bouwregelgeving

Ir. Harm Valk
Nieman Raadgevende Ingenieurs
Partner – senior adviseur

NIEMAN®

DE RAADGEVENDE INGENIEURS

Partner in 't hart van de bouw!

IR-verwarming

Kansen en uitdagingen

Ir. Harm Valk
Nieman Raadgevende Ingenieurs
Partner – senior adviseur

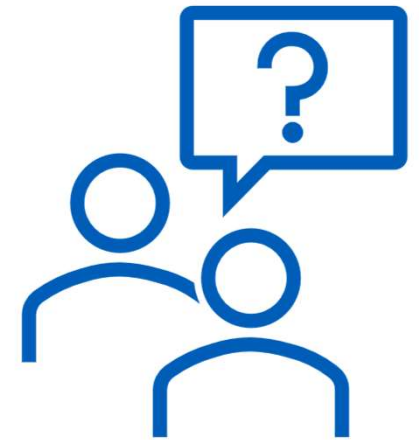
5 juni 2024

NIEMAN®
DE RAADGEVENDE INGENIEURS

Knelpunten IR-panelen als hoofdverwarming

- Twijfel over legitimiteit
  - Onduidelijkheid over de regelgeving.
- Relatief ongunstige score BENG en Energielabel.
  - Terugval in Energielabel bij renovatie
  - Praktisch onhaalbare BENG-eisen
  - Gemeten energieverbruik gelijk of lager
- Er moet (te?) veel vermogen worden toegepast
  - Bij berekening via gangbare uitgangspunten
  - Praktijkonderzoek wijst op (veel) minder vermogen
- Grootheden per m².
  - Totale energiebehoefte en totaalenergiegebruik lijken geen rol te spelen.
  - Kleine en/of goed geïsoleerde woningen.

Bouwregelgeving

Systeemrendement ('waarde voor de energieprestatie')

- 'Technische bouwsystemen'
- Bbl 4.7.14 (nieuwbouw) en 5.21 (verbouw)
  - Geldt dus altijd: nieuwbouw, renovatie en bij vervanging
- Benadering
  - Waarde voor de energieprestatie = $1 / \text{systeemrendement (primair)}$
  - Elektrische verwarming ($\text{COP-1} \geq 1,45$ (=PEF))
  - Eis $< 1,31$
- Impliciet verbod op elektrische verwarming
  - Uitzondering: *'toestellen' zoals IR-panelen en elektrische radiatoren*
  - Niet van toepassing op bijverwarming (bijv. badkamer)

Energieprestatie / NTA 8800

- BENG en Energielabel
  - Principe: techniekneutraal
  - Rekenprincipe:
    - Warmtebalans => energiebehoefte
    - Rendement installatie bepaalt energiegebruik
    - EP-2 = Primair energiegebruik / m².jr
- Consequenties
  - Nieuwbouw:
    - Relatief veel PV vereist (N.B. negatieve consequenties voor MPG)
  - Bestaand / Energielabel
    - Zonder PV slechte score
    - Lager label na renovatie

Uitkomsten energieprestatie

- 2 woningtypen
  - Kleine grondgebonden woning
  - Klein tussenappartement
- 3 principe oplossingen vergeleken
  - Combi-warmtepomp (w/w)
  - Combiketel HR107
  - IR-panelen + elektrische boiler
- Met en zonder PV

Uitkomsten energieprestatie

Hoekwoning (tiny house) – 32 m² GO

	aantal PV á 400 Wp/pan.	EP-1 (kWh/m ²)	EP-2 (kWh/m ²)	EP-3 (%)	TO-juli (-)	Label
EIS		≤ 135,4	≤ 30	≥ 50	< 1,2	
WP w/w	1	117,6	23,7	80,7	n.v.t. (4,07)	A+++
	0	117,6	37,4	69,7	n.v.t. (4,07)	A+++
HR107	8	117,6	19,3	84,9	4,07	A+++
	0	117,6	128,5	0	4,07	A
IR + boiler	12	117,6	18,4	89,8	4,07	A+++
	0	117,6	182,2	0	4,07	B

Uitkomsten energieprestatie

Appartement – 49,7 m² GO

	aantal PV á 400 Wp/pan.	EP-1 (kWh/m ²)	EP-2 (kWh/m ²)	EP-3 (%)	TO-juli (-)	Label
EIS		≤ 65	≤ 50	≥ 40		
WP w/w	0	58,0	40,9	47,9	0,95	A+++
Warmtenet	0	58,0	39,3	68,0	0,95	A++
HR107	4	58,0	43,7	45,9	0,95	A+++
	0	58,0	80,9	0,0	0,95	A+
IR + boiler	7	58,0	43,8	59,7	0,95	A+++
	0	58,0	108,8	0,0	0,95	A

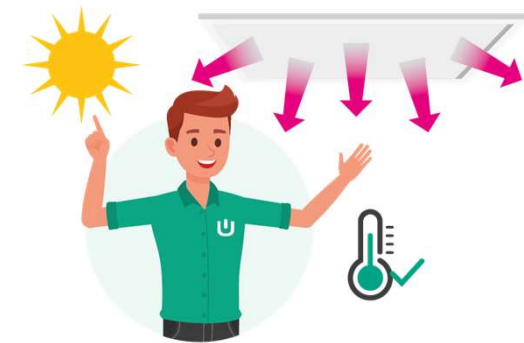
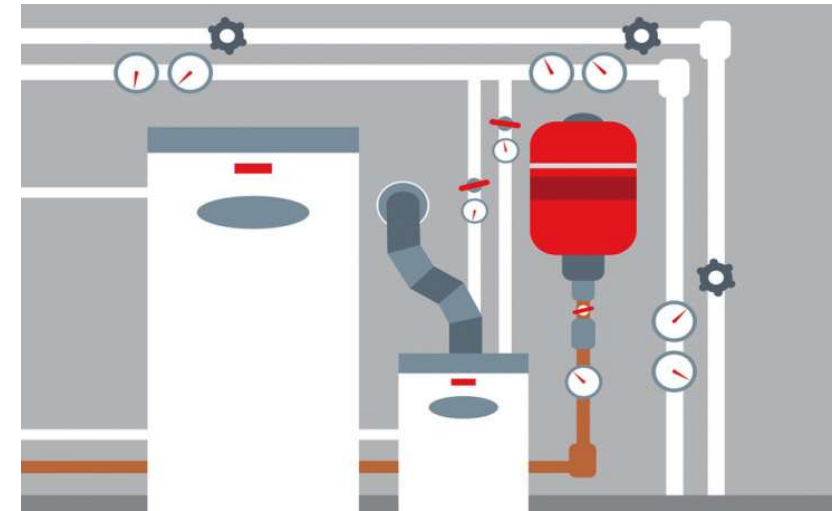
Gevolg energielabel nieuw/bestaand

- Nieuwbouw
  - Met veel PV is alles 'dicht' te rekenen
  - Plaatsruimte PV is knelpunt
  - Berekende hoeveelheid PV is overschatting
    - Praktijk laat lager gebruik zien
- Bestaande bouw
  - Labelstap beoogd
  - IR leidt tot averechts effect
    - Praktijk laat lager verbruik zien
- Vrees voor veel vermogen is effect van uitkomst EP-2/3
  - Rekenmethode heeft neveneffect

Dimensionering

Bepaling afgiftevermogen

- ISSO 51 is marktstandaard
  - Geen formele regelgeving
  - Garantie-instituten schrijven voor
  - Arbitrage: maatstaf 'goed en deugdelijk werk'
- Rekenregels gebaseerd op (ervaring met) watergevulde systemen voor ruimteverwarming
  - Niet op directe aanwarming met IR

Waarom deze uitkomsten?

- NTA 8800 (BENG/Energielabel) en ISSO 51 (dimensionering)
- Achtergrond:
  - Volledige energiebehoefte ingevuld
- Uitgangspunt (impliciet)
  - Verwarming via lucht (convectief) is leidend
  - Geen correctie op werkelijk geïnstalleerd vermogen
    - Geen 'premie' op (te) lage capaciteit
- Verbod elektrische verwarming
  - Netcongestie niet verder vergroten

Oplossingsrichtingen (1)

- Rekenmethode herzien
  - NTA 8800
    - Via onderliggende CEN-normen => lange termijn
    - Voorlopige correctie?
      - Beleidsmatige 'wil'
      - Strakke en controleerbare randvoorwaarden
    - Genoemd als 'issue'
      - Aanpak nog niet bekend
  - ISSO 51
    - Technisch inhoudelijk gesprek als basis
      - Specifieke rekenregels?
      - Strakke en controleerbare randvoorwaarden
    - Gebruikers informeren
      - Adviseurs en installateurs
      - Garantie-instituten

Oplossingsrichtingen (2)

- Kwaliteit borgen
  - Producten
    - Herkenbare kwaliteit
    - Voldoet aan randvoorwaarden
    - Eenvoudig te constateren (EP-adviseur)
  - Realisatie
    - Advies vermogen en projectie noodzakelijk
    - Controle op uitvoering
    - Bewaken van de praktijkprestatie

NIEMAN®

DE RAADGEVENDE INGENIEURS